

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z.U., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2022

Jakub Pánek

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z.U., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Trestní odpovědnost mladistvých

Autor práce: Jakub Pánek, DiS

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: PhDr. Jiřina Víravová, Ph.D, LL.M.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Jakub Pánek, DiS.
Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: Prezenční / Kombinovaná
Místo studia: České Budějovice / Přeborn

Název bakalářské práce: Trestní odpovědnost mladistvých
Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Criminal liability of juveniles

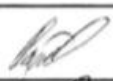
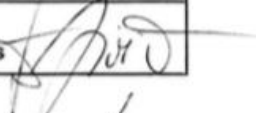
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul):
PhDr. Jiřina Vířavová, Ph.D., LL.M., 739 788 697, viravova.j@seznam.cz

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): listopad 2021

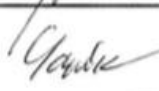
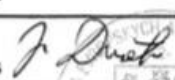
Cíl bakalářské práce:

Cílem teoretické části bakalářské práce je analyzovat současnou platnou legislativu na poli mladistvých pachatelů trestné činnosti, se snahou zachytit složitost stěžejních procesně-právních pilířů.

Cílem praktické části je zmapovat základní charakteristiku spáchané trestné činnosti mladistvými pachateli, pomocí dotazníkového šetření. To bude provedeno mezi pravomocně odsouzenými mladistvými pachateli vykonávající trest odnětí svobody. Dále budu zkoumat především to, jaký vliv mají tyto výchovné aspekty na duševní vývoj jedince během výkonu trestu. Následně bude graficky znázorněna statistika, ve které bude vyobrazen vývoj trestné činnosti mladistvých a dětí do 15 let, od začátku platnosti současné legislativy. Na konci práce budou v úvaze de lege ferenda uvedeny mé návrhy možných řešení.

Student: Jakub Pánek, DiS.	datum 19. 11. 2021	podpis
Vedoucí práce: PhDr. Jiřina Vířavová	datum 19. 11. 21	podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	datum 6. 12. 2021	podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	datum 8. 12. 2021	podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	14. 12. 2021 datum	podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce, paní PhDr. Jiřině Víravové, Ph.D, LL.M, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce, které mi při zpracování mé práce poskytla.

Abstrakt

PÁNEK, J. *Trestní odpovědnost mladistvých: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2021. 89 s. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jiřina Víravová, Ph.D, LL.M

Celá práce se skládá ze dvou částí teoretické a praktické. Teoretická část je zaměřena na popis historického vývoje zákona ve věcech trestní odpovědnosti mladistvých v ČR až do současně platné právní normy. Dále jsou v teoretické části popsány základní pojmy, kdy v podkapitolách jsou podrobněji rozepsány pojmy provinění, věk, přičetnost a rozumová a mravní vyspělost, opatření, která mají výchovný charakter a mají mladistvé napravit a vrátit do normálního života. Po přijetí opatření je dále popsán zánik trestní činnosti.

Praktická část mapuje základní charakteristiku spáchané trestné činnosti mladistvými pachateli, pomocí dotazníkového šetření mezi mladistvými osobami, které vykonávají trest odnětí svobody. Dále je výzkum zaměřen především na to jaký vliv mají výchovné aspekty na duševní vývoj jedince během výkonu trestu. Následně je graficky znázorněna statistika, která obsahuje vývoj trestné činnosti mladistvých a dětí do 15 let, a to od začátku platnosti současné legislativy. Na závěr praktické části je v autorově úvaze de lege ferenda, výčet návrhů možných řešení .

Klíčová slova: mladistvý, trestní odpovědnost, provinění, rozumová a mravní vyspělost, opatření, de lege ferenda.

Abstract

PÁNEK, J. *Criminal liability of juveniles: bachelor thesis*. České Budějovice: University of European and Regional Studies, 2021. 89 pp. Thesis supervisor: PhDr. Jiřina Víravová, Ph.D, LL.M

The whole work consists of two parts: theoretical and practical. The theoretical part focuses on the description of the historical development of the law in matters of criminal liability of juveniles in the Czech Republic up to the current legal norm. Furthermore, the theoretical part describes the basic concepts, where the subchapters are described in more detail the concepts of guilt, age, sanity and intellectual and moral maturity, measures that are educational and have juveniles corrected and returned to normal life. Following the adoption of the measure, the cessation of criminal activity is further described.

The practical part maps the basic characteristics of committed crime by juvenile offenders, using a questionnaire survey among juveniles who serve a prison sentence. Furthermore, the research focuses mainly on the influence of educational aspects on the mental development of an individual during the execution of a sentence. Subsequently, the statistics are shown graphically, which contains the development of juvenile delinquency and children under the age of 15, from the beginning of the current legislation. At the end of the practical part is the author's consideration of *le lege ferenda*, a list of possible solutions.

Keywords: juvenile, criminal responsibility, offense, intellectual and moral maturity, measures, cession, *de lege ferenda*.

Obsah

Úvod	8
1. Cíl a metodika bakalářské práce	10
2. Teoretická část	12
2. 1 Historie	12
2. 2 Základní pojmy	15
2. 3 Trestní odpovědnost mladistvých	18
2. 3. 1 Provinění	18
2. 3. 2 Věk	19
2. 3. 3 Přičetnost a rozumová a mravní vyspělost	20
2. 4 Opatření ukládaná mladistvým	24
2. 4. 1 Výchovná opatření	25
2. 4. 2 Ochranná opatření	27
2. 4. 3 Trestní opatření	30
2. 5 Zánik trestnosti	34
3. Praktická část	36
3. 2 Metody výzkumu	36
3. 2. 1 Výzkumná metoda	37
3. 2. 2 Výzkumný vzorek	37
3. 2. 3 Vlastní výzkum	37
3. 3 Výsledky dotazníkového šetření	38
3. 5 Statistiky	71
3. 6 Úvaha de lege ferenda	75
Závěr	77
Seznam použité literatury	78
Knihy a monografie	78
Právní předpisy	79
Přílohy	81

Úvod

V průběhu dějin, kdy se společnost vyvíjela se vyvíjel i pohled na samotnou podstatu kriminálního činu. Už od doby co začneme vnímat, se ve společnosti učíme, co se smí a nesmí činit, kdy nás ke správnému uvažování a rozlišování vedou ti nejbližší, kteří se na našem vývoji podílí a jsou členy primární rodiny. V tom širším pojetí, kdy jedinec z primárního výchovného prostředí vstupuje do mimo-rodinných společenských vztahů, tedy socializuje se, na učení a vtiskování žádoucích či méně žádoucích vzorců chování podílejí i mnozí další jedinci a instituce.

Po celou tu dobu se učíme, co je podle naší společnosti správně, co bychom měli dělat a naopak, co se dělat nemá, tedy snažíme se, alespoň z prvopočátku, žít v souladu s aktuálně uznávanou společenskou normou, což je kýžené optimum k tomu žít plnohodnotným životem a být řádným občanem. Stejně jako v každé zemi i u nás je toto popsáno v trestním zákoníku a ústavě. Ale každý člověk je jiný a někdy i správná průprava pro řádný život nestačí, kdy vlivem okolností, neznalostí nebo nedostatečnou rozumovou a mravní vyspělostí se společností nastavená pravidla poruší. Stává se, že dospělý člověk pravidla porušuje a stává se tak pachatelem protiprávního jednání. Tato okolnost je běžná a prakticky denně se o tom můžeme dočíst v novinách, na internetu, nebo vidět v televizi. Z praxe je známo, že pravidla porušují i osoby mladší osmnácti let, které jsou stále na život dospělých připravovány. Právní norma samozřejmě tutu dětskou cílovou skupinu postihuje také, avšak s patrnými odchylkami od té, která se zaměřuje na dospělou populaci pachatelů trestné činnosti. To mimo jiné také proto, že je zde vnímána jistá psychická nevyzrálость dětského pachatele trestné činnosti, čili provinění.. Lidé ve věku mezi 15-18 lety života, kdy vrcholí jejich rozvoj osobností a předpisy na ně hledí jako trestně odpovědné, jsou přesto stále osobami nedospělými. Přesto i oni se mohou provinít proti zákonným pravidlům, a v takovém případě zákon hovoří o mladistvých pachatelích trestné činnosti. Platí tedy, že mladistvý člověk je trestně odpovědný za své činy, kdy v případě porušení legislativy je řešen podle specifické právní úpravy, to oproti lidem, na které je z hlediska zákona pohlíženo jako na osoby dospělé. Na mladistvé se pohlíží jako na jedince, kteří ještě bio-psycho-sociálním vývojem prochází, kdy někteří z nich své protiprávní jednání vnímají jako tzv. klukovinu, která se může, avšak nemusí, přihodit jednou za život.

Tedy zatímco u dospělých je protiprávní jednání označováno jako trestný čin, u mladistvých o provinění, jak již bylo výše uvedeno. Při řešení provinění se přistupuje individuálně podle společenské škodlivosti k odpovídajícímu opatření. V tomto případě by potrestání mělo být až pokud to bude možné jako poslední možnost, kdy bohužel u mladistvého není možné docílit správných morálních zásad. Předmětné je prověření negativního vlivu okolí u samotného mladistvého a to prostředí ve kterém vyrůstá, výchova samotné rodiny, lidi kterými se obklopují a jakým způsobem žijí. Vždy se zjišťuje, co dané jednání způsobilo a zdali je možné, že se jedná o ojedinělé vybočení z pravidel, kterou již dotyčný nikdy neudělá. Vzhledem k dalšímu vývoji je zapotřebí, aby byl, pokud možno, zamezen kontakt s dospělými zločinci, aby bylo možné tyto provinilce vrátit do plnohodnotného života. Toto je asi jediná cesta, jak by se v budoucnu mohli vyvarovat takovému jednání. Nicméně náprava mladistvého provinilce musí být efektivní a věcná, kdy musí chtít i on sám. Pomocí internetu, sociálních sítí, PC her, televizí je u mladistvého prakticky nemožné se vyhnout zprávám o násilí. V někom to může probudit násilnické sklony, které se dříve či později začnou projevovat. Vzhledem k tomu, že je doba uspěchaná není divu, že se toto může přehlédnout v kruhu nejbližších tzn. rodině.

Práce je rozdělena na dvě části a to na teoretickou a praktickou. Teoretická část práce popisuje základní pojmy, vývoj práva v ČR od vzniku první republiky až po současný platný právní systém, trestný čin mladistvého neboli provinění, následek nebo-li opatření. Tato část věcně analyzuje, současnou platnou legislativu a porovnává teorie. Praktická část práce obsahuje dotazníkové šetření, které mapuje základní charakteristiku spáchané trestné činnosti mladistvými pachateli, kteří vykonávají trest odnětí svobody. Výzkum je zaměřen především na to jaký vliv mají výchovné aspekty na duševní vývoj jedince během výkonu trestu. Následně je graficky znázorněna statistika, která obsahuje vývoj trestné činnosti mladistvých a dětí do 15 let, a to od začátku platnosti současné legislativy do současnosti. Na závěr praktické části je úvaha de lege ferenda, kde je výčet návrhů možných řešení. V práci používám metody komparace, dedukce, analýzy.

1. Cíl a metodika bakalářské práce

Bakalářská práce, která se zabývá pojmem trestní odpovědnost mladistvých, je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou.

Cílem teoretické části bakalářské práce je analyzovat současnou platnou legislativu na poli mladistvých pachatelů trestné činnosti v České republice, se snahou zachytit složitost stěžejních procesně-právních pilířů.

K naplnění cílů teoretické části, byly použity metody:

- Komparační metoda
- Studium právních předpisů
- Analýza odborné literatury

Praktická část mapuje základní charakteristiku spáchané trestné činnosti mladistvými pachateli, pomocí dotazníkového šetření. Toto šetření bylo provedeno mezi 20 pravomocně odsouzenými mladistvými pachateli vykonávající trest odnětí svobody. Výzkum pomocí kvantitativní metody, dotazníkového šetření je zaměřen především na to, jaký vliv mají tyto výchovné aspekty na duševní vývoj jedince během výkonu trestu. Na základě sběru dat, pomocí dotazníkové šetření, byly pro naplnění cílů stanoveny tyto hypotézy:

- **H1:** Domnívám se, že důvodem páchaní trestné činnosti mladistvými mohou být faktory zastoupené primárně v rodinném prostředí jako jsou neúplné rodiny, nadužívání alkoholu rodiči, nevyzrálé osobnosti rodičů a jejich samotná trestná činnost.
- **H2:** Vzhledem k tomu, že se jedná o mladistvé pravomocně odsouzené k výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „VTOS”), lze usuzovat na recidivující jedince, kteří před umístěním do VTOS opakovaně páchaly trestné činy.
- **H3:** Domnívám se, že trestná činnost mladistvých odsouzených k VTOS je převážně zatížena polytocykomanskou historií.

Praktická část dále obsahuje graficky znázorněnou statistiku, ve které je vyobrazen vývoj trestné činnosti mladistvých a dětí do 15 let, to od začátku platnosti současné legislativy. Konec této části práce budou v úvaze de lege ferenda uvedeny mé návrhy možných řešení.

2. Teoretická část

2.1 Historie

Historie trestního práva od vzniku první republiky až po současnost. Společně s historickým vývojem republiky, logicky došlo i k vývoji pohledu na trestní odpovědnost mladistvých, které vedlo k následným úpravám zákonné normy.

Vznik první republiky se datuje k roku 1918, vzhledem k těmto událostem nebylo z hlediska tehdejší legislativy bohužel možné pružně reagovat na tuto problematiku. Na území České republiky platila legislativa, která byla platná od roku 1852, tedy v době Rakouska, jednalo se o Rakouský trestní zákoník. Tak jako v Českých zemích bylo platné právo rakouské, na Slovensku a Podkarpatské Rusi platilo právo Uherské. Ano, v době kdy národy tvořili říši Rakouska-Uherska byly platné 2 trestní zákoníky.¹ Nicméně zákonným článkem VII/1913 došlo k jedné z prvních reforem soudnictví ve věcech mládeže, kdy toto zapříčinilo vznik specializovaných soudů pro mládež. K úplnému dovršení úpravy zákona za první republiky došlo, když účinnosti nabyl zákon č. 48/1931 Sb. z. a n., o soudnictví nad mládeží (dále jen “ZTSM a soudnictví nad mládeží”), který byl ve své době průlomový, protože jím Československo bylo zařazeno mezi státy, které kodifikovali trestního právo ve věcech mládeže samostatně.² Například ve spojených státech amerických, konkrétně ve státě Illinois o podobné změně zákona, který počítal mimo jiné i se vznikem dětských soudů, jednali tamní zákonodárci již v roce 1989.³

Základ zákona vycházel z myšlenky restorativní trestní politiky, kdy cílem bylo zjistit co možná nejpřesnější příčinu protiprávního jednání pachatele. Po zjištění příčiny protiprávního jednání, měla zajistit řádná, nebo správně zvolená výchova způsob, jak vrátit delikventa zpátky do běžného života. Uložení samotného trestu se v tomto případě nebralo za prioritní. Další velká změna byl samotný přístup v trestním řízení, který byl oproti dospělým specifický, kdy vzhledem k věku provinilce (mladistvého), byl

---

¹ ELIÁŠ, J. *Právní postavení mládeže v Československé socialistické republice*. Praha: Academia, 1966, s. 432

² MIŘIČKA, A. a O. SCHOLZ. *Trestní soudnictví nad mládeží*. Praha: Československý kompas, 1932, s. 3-5.

³ TANENHAUSE, D. S. *Juvenile Justice in the Making*. New York, United States: Oxford University Press, 2004. ISBN 9780195160451, s. 16.

spáchaný trestný čin posuzován odlišně, právě oproti trestným činům spáchaným dospělými.⁴

Zákonem byly rozlišovány dvě věkové hranice pachatelů:

1. Nedospělí: jednalo se o osoby, které v době spáchání svého protiprávního jednání ještě nedovršily 14. rok věku, byly tak beztrestní.
2. Mladiství: osoba, která v době spáchání svého protiprávního jednání, dovršila 14. rok věku, ale dosáhla 18 roku věku. Za těchto podmínek byla s určitými výjimkami trestně odpovědná.

Jak je již ve věkových kategoriích jasně uvedeno, tak ZTSM stanovoval hraniční věk 14 let, kdy se s určitými výjimkami jednalo o trestně odpovědné osoby. Dle zákona byl tento věk jistým mezníkem ve vývoji osobnosti u nezletilého. Vyloženě se nejednalo o pevnou zásadu stanovení dolní hranice trestní odpovědnosti. Ta platila, jak již je výše uvedeno, za určitých podmínek.

Podmínkami bylo: Mladistvý po dosažení věku 14 let, který měl již jako dítě školskou výchovou vybudován dostatečný intelektuální a mravní základ, díky kterému byl schopen rozeznat, které jednání je špatné a pochopit jeho vážnost a dále nést následky za své prohřešky.

Samozřejmě zákon pamatoval i na tuto možnost: pokud mladistvý nemohl pro svou značnou zaostalost v době svého činu rozpoznat onu protiprávnost, nebo nedokázal řídit své jednání, . Tímto pravidlem byla stanovena odpovědnost na dosažení určitého věku, kterou byla prokázána určitá zaostalost mladistvého, která měla vliv na rozpoznání protiprávnosti svého činu a možnost řídit své jednání. Toto znamenalo, že mladiství je beztrestný.

Pojem zaostalost znamená, že mladistvý oproti svým vrstevníkům nedosáhl takového stupně vývoje po stránkách intelektuální a mravních. U dětí, které spadaly do kategorie pod 14 let, byla zákonem stanovena tzv. nevyvratitelná domněnka nepřičetnosti. Zákon v těchto případech umožnil, že za protiprávní jednání osob mladších 14 let mohlo být soudně (tzv. Poručenským soudem) nařízeno výchovné nebo léčebné opatření.

---

⁴ ZEŽULOVÁ, J. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. Brno: PF MU, 1997. ISBN 80-210-1643-4, s. 32.

Dalším obdobím, ve kterém došlo k určitému vývoji soudnictví ve věcech mládeže, byla změna dosavadního zákona, která se datuje do roku 1950. Změnou z dosavadního ZTSM z roku 1931 na zákon č.86 z roku 1950, došlo k absolutnímu zrušení a k navrácení celého soudnictví ve věcech mládeže zpět do obecných trestních předpisů.⁵

Touto změnou došlo samozřejmě ke zrušení veškerých specializovaných soudů pro mládež a zrušení se nevyhnuly ani úřadovny pro mládež. Problematika mládeže byla uvedena v pouhých osmi ustanoveních. Novým zákonem byla změněna i spodní hranice trestní odpovědnosti na 15 let.

Vzhledem k vývoji v této problematice stojí za zmínku období 80 let, 20 století, kdy byla připravována rekodifikace (absolutní změna) trestních zákonů. Na základě tvrzení značné části odborné veřejnosti, byla právní úprava trestní odpovědnosti mladistvých nedostačující, proto zde byla snaha prosadit rozšíření rejstříku výchovných opatření, které by bylo určené pro mladistvé pachatele.⁶

V letech devadesátých došlo k přijetí dvou novel trestních kodexů a to novela trestního zákona č.175/1990 Sb., a novela trestního řádu č. 178/1990 Sb. Ani v jedné novele nedošlo k žádné změně, o kterou odborná veřejnost žádala a kterou navrhovala v letech osmdesátých. I přesto k jisté změně došlo. Do novely byly přidány dva nové tresty za, které bylo možno mladistvým provinilcům uložit trest vyhoštění a trest zákaz činnosti na dobu až 5 let.

V roce 1991 bylo pracovní skupinou Ústava státu a práva ČSAV předloženo několik návrhů na novelizace trestně právního ustanovení v oblasti trestního postihu mladistvých.⁷ Například byl upřednostňován při řízení trestní věci mladistvého v první řadě výchovný přístup před samotnou represí, kdy se jednalo o takzvané odklony. Dále v novelizaci, která byla navrhovaná, bylo umožněno v přípravném řízení prokurátorovi zastavit stíhání mladistvého. V případě řízení před soudem mohl trestní stíhání zastavit soudce. Návrh dále počítal se zavedením institutu podmíněného zastavení trestního stíhání, který by bylo možné uložit na dobu od 6 měsíců až do 2 let. Dále byly v návrhu

---

⁵ MIŘIČKA, A. a O. SCHOLZ. *Trestní soudnictví nad mládeží*. Praha: Československý kompas, 1932, s.12- 14

⁶ ZEŽULOVÁ, J. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. Brno: PF MU, 1997. ISBN 80-210-1643-4, s. 38.

⁷ VÁLKOVÁ, H. *K 60. výročí Čs. zákona o trestním soudnictví nad mládeží a potřebným změnám v této oblasti*. Právo a zákonost, 1991, s.358-368.

uvedeny jisté výhrady a to v § 292 zákona č.141/1961 Sb., trestního řádu (dále jen „tr.ř., trestního řádu“), znění zákona č. 303/1990 Sb., byla požadována úprava znění v tom smyslu, že je nutné v řízení proti mladistvému zjišťovat co nejdůkladněji jeho osobní poměry a další okolnosti významné pro posouzení a zda u něj nepřichází v úvahu zastavení trestního stíhání, případně podmíněného zastavení trestního stíhání. Návrh dále požadoval změnu i některých ustanovení zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon (dále jen „tz trestní zákon“), především se jednalo o ustanovení § 75, které vymezovalo trestní odpovědnost mladistvého. Navrhované znění stanovilo další okolnost, kterou by u mladistvého vylučovala trestní odpovědnost, konkrétně se jednalo o vyvratitelnou domněnku nepřičetnosti. Novelizované znění tak stanovilo prokurátorovi, případně soudci, aby v každém jednotlivém případě podrobně zkoumal, zda provinilec dosáhl již takové stupně mravní a duševní vyspělosti, jaký se předpokládá u dospělých osob a z něhož by se dala odvozovat pachatelova trestní odpovědnost.

Velká změna nastala koncem devadesátých let, konkrétně v letech 1997 až 1999, kdy vzniklo šest dokumentů pro kodifikaci trestního práva mladistvých. Návrhy směřovaly k samostatné trestní úpravě.

Jelikož se jednalo o zásadní změny, byl návrh zákona schválen vládou na základě doporučení ústavně právního výboru dne 21.5.2003. Definitivní schválení posvětil dne 25.6.2003 Senát parlamentu České republiky. Zákon nabyl účinnosti 1. ledna 2004. Jedná se o zákona č.218/2003 Sb., odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSM , zákon o soudnictví ve věcech mládeže“).⁸

2. 2 Základní pojmy

Mládež - dle § 2 odstavce 1 ZSM se mládeží rozumí:

„Není-li stanoveno jinak, pak se rozumí:

a) mládeží dětí a mladiství,

b) dítětem mladším patnácti let ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného dovršil patnáctý rok věku,

---

⁸ SCHELLEOVÁ, I. *Právní postavení mladistvých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-82-3, s.37.

*c) mladistvým ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku: má se za to, že mladistvým je ten kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok věku, ale u něhož není možné bez důvodné pochybnosti určit, že v době spáchání provinění překročil osmnáctý rok věku”.*⁹

Mladistvý - tímto pojmem je dle trestně právní nauky označováno časové období života jedince. Jedná se o období mezi dětstvím a dospělostí tedy od 15 let do 18 let. Specifikum této životní etapy člověka spočívá v tom, že je spjat s počátkem trestní odpovědnosti osoby. Přesně trestní odpovědnost mladistvého začíná při spáchání trestného činu (provinění), který osoba den po dovršení 15 let a končí dovršením 18 let. V praxi to znamená, že spáchá-li tato osoba čin jinak trestný¹⁰ v den oslavy svých 15 narozenin, není za toto jednání trestně odpovědná. Stejně tak platí v případě, kdy osoba spáchá trestný čin v den svých 18 narozenin, je na tuto pohlíženo dle trestního zákona jako na osobu mladistvou. Planá trestní odpovědnost osoby nastává až den po dovršení jejích 18 let.¹¹ Jak jsem již uvedl u pojmu mládež, kterou definuje § 2 odst. 1 ZSM, tak ohledně počítání času pojednává § 139 trestního zákoníku, ve kterém je uvedeno následující: *„Kde tento zákon spojuje s uplynutím určité doby nějaký účinek, nezapočítává se do ní den, kdy nastala událost určující její začátek”.*¹²

---

⁹ *Zákony pro lidi: Zákon č. 218/2003 Sb.* [online]. © AION CS [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

¹⁰ Činem jinak trestným se rozumí čin, který je v konkrétním případě beztrestný, přestože v jiném případě nebo za jiných okolností by byl trestný. Zatímco čin soudně trestný má povahu právní skutečnosti, na jejímž základě vzniká vztah odpovědnostní, čin jinak trestný má také povahu skutečnosti právní, avšak na jeho základě vzniká vztah mimoodpovědnostní. (KRATOCHVÍL, V. a P. ŠTURMA. *Trestní právo hmotné: obecná část: Právnícká učebnice*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2. Str. 193.)

¹¹ ŠÁMAL, P., A. SOTOLÁŘ, M. HRUŠÁKOVÁ, H. VÁLKOVÁ a M. ŠÁMALOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže.: Komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-350-9, s. 9.

¹² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Provinění - takto je pojmenován trestný čin¹³, který spáchala osoba mladistvá. Jedná se pouze o jiné označení trestného činu a tudíž nejde o samostatnou kategorii trestných činů. Pojem provinění je přesně definován v § 6 ZSM. Trestní čin je definován v § 14 odstavce 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „TZ, trestní zákoník“), kdy podle tohoto ustanovení se trestné činy dále člení na přečiny, zločiny a zvláště závažné zločiny, které jsou uvedeny v § 14 odst. 3. TZ. Vzhledem k tomu, že pojem provinění je speciálním pojmenováním pro trestné činy spáchaných mladistvým, tak potom přečiny, zločiny a zvláště závažné zločiny jsou používána výhradně u dospělých pachatelů. V praxi toto znamená, že když se mladistvý dopustí kteréhokoliv trestného činu, existuje jednotné pojmenování provinění. Oproti tomu u dospělého se jednotlivé trestné činy člení na již uvedený přečin, zločin a zvláště závažný zločin. Již ze samotného názvu provinění už vyplývá, že se nejedná o takové odsouzení, jaké se očekává například u zločinu.

Vzhledem k tomu, že mladistvý má z hlediska zákona speciální postavení, kdy ještě plně rozvíjí svou osobnost, je tímto kladena vina za jeho jednání i společnosti (je spoluzodpovědná). Spoluzodpovědnost má společnost například kvůli těmto důvodům: nebyly vytvořeny takové podmínky, aby si mladiství vybudoval morální zásady, které by ho od protiprávního jednání odradili. Dále vlivem nečinnosti odpovědných orgánů dítě vyrůstalo v nefunkčním rodinném prostředí, nebo v ústavní zařízení, které jeho delikventní sklony přizivovalo.

Opatření - rozumíme výchovná opatření (§ 15 až 20), ochranná opatření (§ 21 až 23) a trestní opatření (§ 24 až 35). Většina opatření byla do českého právního řádu

---

¹³ Trestný čin, dle Zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen TZ) je definován v § 13 jako protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a nese znaky uvedené v zákoně (§ 13 trestního zákoníku). Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny. Do skupiny přečinů patří všechny nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy, u kterých je horní hranice trestní sazby odnětí svobody do 5 let. Zločiny jsou všechny ostatní trestné činy. Zvláštní skupinou zločinů jsou zvláště závažné zločiny, kam spadají úmyslné trestné činy s horní hranicí odnětí svobody nejméně 10 let (§ 14 trestního zákoníku). § 6 ZSM zmiňuje informaci, že pokud trestný čin spáchal mladistvý, nazýváme jej proviněním. V mnoha případech odborná literatura nerozlišuje pojmy trestný čin a provinění, proto i já v následujícím textu používám obě možnosti označení jako synonyma. Za spáchání provinění by měl následovat trest (tradiční či alternativní). Pokud mladistvý pachatel spáchá přestupek či trestný čin, ve většině případů je mu uloženo výchovné, ochranné nebo trestní opatření. Výjimečně lze uložit i nepodmíněný trest odnětí svobody a to v případech, stanovených zákonem. Trestní sazba se u mladistvých pachatelů snižuje na polovinu. Horní hranice sazby nesmí převyšovat 5 let, výjimečně 10 let, pokud má soud za to, že by nižší hranice nebyla dostatečná (§ 31 odst. 1 ZSM).

zavedena k 1.1.2004 se začátkem účinnosti ZSM, ale ochranné opatření zabezpečovací detence je součástí ZSM až od 1.1.2009. Další změny jsou platné od 1.1. 2010, kdy k trestním opatřením přibyla další dvě opatření, a to domácí vězení a zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Na rozdíl od úpravy trestné činnosti dospělých musí být stupeň nebezpečnosti jednání mladistvého pro společnost vyšší než malý, aby vůbec mohlo jít o čin soudně trestný, zatímco u dospělých pachatelů stačí, když je stupeň nebezpečnosti vyšší než nepatrný.¹⁴

Účelem opatření vůči mladistvému je především vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k jím dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, k rodinné výchově a k prostředí mladistvého, z něhož pochází, i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páčání provinění.¹⁵

2. 3 Trestní odpovědnost mladistvých

2. 3. 1 Provinění

Jde o trestný čin spáchaný mladistvým, ať je v postavení pachatele, spolupachatele nebo účastníkem. Provinění je spácháno fyzickou osobou, která svým jednáním naplnila znaky skutkové podstaty trestného činu, totéž platí u přípravy a pokusu. U provinění je tedy jako u klasického trestného činu, který spáchal dospělí skutková podstata, která má obecné a typové. Typovými znaky jsou subjekt, subjektivní stránka, objekt, objektivní stránka.. Vzhledem k tomu, že typové znaky u provinění jsou shodné jako u trestného činu spáchaný dospělým, tak se jimi nebudu dále zabývat.¹⁶

---

¹⁴ TRUHLÁŘOVÁ, Z., SMUTEK M. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-044-2., s.25-30.

¹⁵ ŠÁMAL, P., A. SOTOLÁŘ, M. HRUŠÁKOVÁ, H. VÁLKOVÁ a M. ŠÁMALOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže.: Komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-350-9, s.9.

¹⁶ ŽATECKÁ, E., HRUŠÁKOVÁ M.. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-848-2, s.21.

2. 3. 2 Věk

Základní právní teorií pro vyvození trestní odpovědnosti je věk, který se počítá od data narození jinak nazývaný jako matrikový věk. Matrikový věk je označením, které vychází z data narození uvedeného na matrice. Tento věk je uveden společně s věkem mentálním. Na základě tohoto věku je vyjádřen určitý stupeň psychické a biologické vyspělosti, kterým jsou podmíněné dvě základní schopnosti a to rozpoznávací a ovládací.¹⁷ V § 25 trestního zákoníku, je věk popsán takto: „*Kdo v době spáchání činu nedovrší patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný*”. Počítání času, jak jsem již uvedl v pojmu mládež, upravuje § 139 TZ. Dále se posuzuje § 26 trestního zákon, který pojednává o nepřičetnosti.¹⁸ Dovršením 15 roku je předpokládáno, že je jedinec na takové úrovni, aby byl schopen rozpoznat následky činů a ovládal své chování a na základě toho není brán opožděný vývoj jako důvod vyloučení trestní odpovědnost. Stádium vývoje člověka mezi pubertou a rannou dospělostí se označuje slovem adolescence.

Jak popisuje Vágnerová, období adolescence lze stručně charakterizovat několika důležitými proměnami:

1. Do období adolescence je lokalizován první pohlavní styk.
2. Období adolescence ohraničují dva důležité mezníky. Prvním je ukončení povinné školní docházky. Druhým je dovršení přípravného profesního období.
3. Adolescent dosáhne plnoletosti, která není chápána jen jako právní charakteristika, ale funguje zároveň jako jeden ze sociálních mezníků dospělosti.

Adolescence je obdobím přechodu do dospělosti. Z toho vyplývají specifické rysy socializace v této fázi. Jedinec je čím dál tím víc akceptován jako dospělý a zároveň se od něho očekává odpovídající chování. Toto období je pro dospívající jedince velice těžké.

---

¹⁷ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0, s. 253-274.

¹⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Adolescent je ochoten akceptovat, že normy jsou k tomu, aby regulovaly chování lidí a usnadňovaly tak jejich soužití i fungování celé společnosti. Na druhé straně už mladiství nechtějí přijímat pravidla jen proto, že jsou daná. E. Erikson (1964) mluví v této souvislosti o autoidentifikaci: adolescenti si sami vybírají hodnoty a normy, k nimž chtějí být loajální a nepřijímají automaticky to, co jim rodiče či společnost nabízí. Leckdy je tomu dokonce naopak. Jedním z výsledků adolescentního hledání identity je volba hodnot a norem. Adolescent dovede být věrný tomu, co považuje za významné, co si sám zvolil. Individuální přesvědčení, tj. vnitřní regulace, má nyní větší váhu než vnější tlak na dodržování určitých norem.

Pro morální vývoj v adolescentním období jsou charakteristické tyto body:

- a) Tendence uvažovat o morálních principech a zaujímat k nim vlastní stanovisko.
- b) Tendence k absolutizujícím a akcentovaným závěrům.
- c) Tendence vyžadovat dodržování uznávaných principů, opět až v absolutní a nekompromisní míře.¹⁹

2. 3. 3 Příčetnost a rozumová a mravní vyspělost

V ZSM je zakotveno, že vedle nepřičetnosti, která je obsažena v § 26 trestního zákoníku a hovoří následovně „*Kdo pro duševní poruchu v době spáchání trestného činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný*“, je také zavedena podmíněná neboli relativní příčetnost, kdy tento pojem je používán v případech, ve kterých pro duševní poruchu dochází k ovlivnění rozpoznávací a ovládací schopnosti osoby.

Vzhledem k tomuto ukotvení tzv. podmíněné příčetnosti vznikla otázka, zda je skutečně nezbytné zaobírat se dosažením určité úrovně rozumové a mravní vyspělosti.

K této problematice existují dva názory, kdy první se opírá o ustanovení § 5 odst. 1 ZSM a hovoří takto: pojem rozumové a mravní vyspělosti je nutné posuzovat ve vzájemné souvislosti, v žádném případě odděleně (izolovaně). Toto ustanovení dále uvádí, že mladistvý, který v době spáchání protiprávního jednání nedosáhl odpovídající rozumové a mravní vyspělosti, aby dokázal rozpoznat, zda se jedná o protiprávní čin a

---

¹⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0, s. 253-274

následně ovládl své jednání. Popsané jednání je tzv. nepřičetnost, je vázána na rozumovou a mravní vyspělost nikoliv dušení poruchu.

Druhý názor vychází z toho, že podmíněná přičetnost je brána jako samostatný obligatorní znak subjektu provinění, který je postaven vedle požadavku věku a přičetnosti. Samotná podmíněná přičetnost je chápána jako projev pomalejšího dospívání a nejedná se o duševní poruchu. Tento názor dále zastává postoj, že ZSM je speciálním zákonem, tedy pokud jde věc procesně řešit, je možnost zastavit trestní stíhání nebo dotyčného zprostit obžaloby podle obecného ustanovení, tak že skutek tedy trestný čin = provinění, který je předmětem trestního stíhání se stal, ale není považován za trestný. S tímto názorem se, ale neztotožňují zastánci právního názoru, dle jejich úvahy se jedná pouze určitý typ kritéria nepřičetnosti, který vychází ze samotného ustanovení, které bylo již uvedeno a to § 5 odst. 1.

Jak je uvedeno ZSM, tak důvodem nepřičetnosti nemůže být duševní porucha, ani nedostatečná úroveň rozumová a mravní vyspělost, jejíž příčinou není ovlivněn nedostatek rozpoznávací nebo určovací schopnosti. Když se porovná pojem rozumová mravní vyspělost a duševní zdraví a přičetnost, tak se dá dospět k závěru, že nejde o dva stejné pojmy. V případě přičetnosti se bavíme o způsobilosti osoby, která je základě svých duševních schopností pachatelem trestného činu. Za přičetnou je považována osoba, která v době spáchání trestného činu má schopnost rozpoznávací a určovací. Pokud se budeme bavit o tom, co je to způsobilost rozpoznávací, tak se jedná o schopnost vnímat protiprávnost svého jednání a mít odpor vůči podnětům, které by vedly k protiprávním činům. Za nepřičetnou můžeme považovat osobu, u které postrádáme obě tyto schopnosti z důvodu duševní poruchy. V případě nepřičetnosti se vychází ze 2 kritérií, jednak z psychologického, který spočívá v nedostatku schopností rozpoznávací a ovládací, dále pak z biologického kritéria, kdy toto spočívá v nedostatečné rozumové a mravní vyspělosti.

O nepřičetnosti pojednává ustanovení § 26 trestního zákoníku dále jen TZ. Dle § 26 TZ, se neupravuje přičetnost, ale stanovuje, co je právě nepřičetnost. Pojednává o tom, že z důvodu duševní poruchy nejsou rozpoznávací schopnosti na takové úrovni, aby mohl ovládnout své jednání, a tudíž není za trestný čin odpovědný. Duševní poruchu stanovuje § 123 TZ, a jedná se o duševní poruchu, která vyplývá z duševní

nemoci, hluboké poruchy vědomí, mentální retardaci, těžkou asociální poruchou osobnosti nebo jiné těžké duševní poruchy nebo sexuální odchylky.

Základem je stanovit rozdíl mezi sníženou inteligencí, která je formou duševní poruchy a nedostatečnou rozumovou a mravní vyspělostí mladistvého, která s duševní poruchou nemá nic společného. Případ kdy se do stavu nepřičetnosti dostala osoba přičetná vlivem návykové látky a v tomto stavu se dopustila trestného činu je zvláštním typem nepřičetnosti.²⁰ Dle trestního práva hmotného existují tři případy tohoto stavu, které jinak můžeme nazvat jako zaviněnou nepřičetností a jedná se o tyto:

1. Pachatel se úmyslně uvedl do stavu nepřičetnosti a v něm spáchal trestný čin. V tomto případě se odpovědnost řeší podle doby, kdy byla osoba přičetná a úmyslně se do stavu nepřičetnosti přiváděla. Jedná se tedy o úmyslný trestný čin a pachatel za něj plně trestně odpovídá.
2. Ve stavu nepřičetnosti se pachatel dopustí trestného činu z nedbalosti, kdy tato přímo spočívá ve spáchání trestného činu jednáním, kterým se do nepřičetného stavu uvedl. V tomto případě je dotčený plně za nedbalostní trestný čin odpovědný.
3. Skutková podstata zvláště závažného trestného činu, kdy jednání je spáchané v zaviněné nepřičetnosti. Jednání je dle § 360 TZ upraveno jako trestný čin opilství. Požitím nebo aplikací návykové látky, nebo dalším způsobem, kterým se dotčený přivede do stavu nepřičetnosti, a může to být i z nedbalosti, ve kterém se dopustí jednání, kterými naplní znaky trestného činu. Zavinění se tímto vztahuje pouze na uvedení do stavu nepřičetnosti, ne na jednání uskutečněné v tomto stavu.²¹

Rozumová a mravní vyspělost má, jak už se samotného názvu vyplývá, dvě složky, které na sebe působí. V osobnostním rozvoji mladistvého, tyto dvě složky tvoří celek. Jedná se o následující složky:

---

²⁰ ŠÁMAL, P., A. SOTOLÁŘ, M. HRUŠÁKOVÁ, H. VÁLKOVÁ a M. ŠÁMALOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže.: Komentář.* 3. vydání. C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-350-9, s. 37-38.

²¹ KRATOCHVÍL, V. *Trestní právo hmotné: Obecná část.* 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2, s. 449.

1. Rozumový vývoj tvoří schopnosti pojmového myšlení individuálně získaného a dosažení úrovně uvedeného myšlení je určován stupněm vývoje.
2. Mravní vývoj je proces, díky kterému si osobnost mladistvého v průběhu získávání individuálního rozvoje osvojuje normy chování, které platí v daném období společnosti. Uvedené normy chování jsou mladistvým přeměny v kvality osobní a morální.

V případě, kdy mladistvý nedosáhl potřebného vývoje, kdy se tímto liší od svých vrstevníků, je možnost rozhodnutí bez vyvození trestněprávních důsledků.

Rozumová a mravní vyspělost, má také vliv na schopnost rozpoznat, zda se jedná o protiprávní čin či nikoliv. Sama protiprávnost je povinným znakem skutkové podstaty trestného činu (dále jen „SPTČ“). Vlivem nedostatku schopnosti rozpoznat je i v situaci, kdy si mladistvý uvědomoval, co svým činem dělá, ale schopnost pochopit dopad a smysl postrádal. S nedostatečnou určovací schopností se potýká mladistvý, který není schopen ovládnout své jednání. To znamená, že si mladistvý plně uvědomuje protiprávnost svého činu a to vzhledem k odpovídající úrovni rozumového a mravního vývoje, ale postrádá schopnost usměrnit své jednání vlivem nedostačující způsobilosti, aby se protiprávního jednání nedopustil. Úroveň uvedených schopností, se u mladistvého posuzuje vzhledem k povaze způsobeného jednání. Trestní odpovědnost mladistvého je soudem zjišťována pokaždé na základě konkrétního provinění. U trestní odpovědnosti mladistvého se zjišťuje, zda byly omezené schopnosti určovací nebo rozpoznávací, což bylo způsobeno nedostačující rozumovou a mravní vyspělostí v době spáchání samotného činu. V případě, kdy je toto vyloučeno, pak se nejedná a zvláštní druh nepřičetnosti a mladistvý je za svůj čin trestně odpovědný. Mladistvý není trestně odpovědný v případě, kdy je mladistvý nepřičetný za splnění podmínek dle TZ. Znamená to, že osoba pro svou duševní poruchu nebyla schopná v době spáchání trestného činu rozpoznat, že jedná protiprávně nebo své jednání nemůže ovládnout. U nepřičetností stačí, když chybí jedna z uvedených schopností.²²

---

²² ŠÁMAL, P., A. SOTOLÁŘ, M. HRUŠÁKOVÁ, H. VÁLKOVÁ a M. ŠÁMALOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže.: Komentář.* 3. vydání. C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-350-9, s. 37-45.

2. 4 Opatření ukládaná mladistvým

Jedná se o trestněprávní následek provinění mladistvého. Opatření není jedinou možnou reakcí na trestnou činnost mladistvého. Existuje možnost, že se dá dosáhnout účelu vlivem zákona o soudnictví ve věcech mládeže, která je stanovena § 1 odstavcem 2, kdy nemusí dojít k uložení opatření. Dále je dle zákona možnost ukončit trestní stíhání pomocí rozhodnutí, neobsahující žádné opatření, které je možné mladistvému uložit. Tímto je dán další rozdíl oproti trestům a opatření, které se dle trestního zákoníku ukládají dospělým, za jejich trestní činnost.²³

Opatření, které se ukládají mladistvým se dělí na tyto:

- 1) Výchovná opatření - dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení, napomenutí s výstrahou
- 2) Ochranná opatření - ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty, ochranná výchova.
- 3) Trestní opatření - obecně prospěšné práce, peněžitá opatření, peněžitá opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci, nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, vyhoštění, domácí vězení, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem, odnětí svobody nepodmíněně.

Opatření, které se ukládají dětem jsou tyto - výchovná povinnost, výchovná omezení, napomenutí s výstrahou, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného programu ve středisku výchovné péče, dohled probačního úředníka, ochranná výchova, ochranné léčení.²⁴

---

²³ KRATOCHVÍL, V. *Trestní právo hmotné: Obecná část*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2, s. 656.

²⁴ VICHEREK, R. *Jak „trestat“ děti a trestně neodpovědné mladistvé: Trestněprávní revue*. C.H. Beck, 2016. ISBN 1213-5313, s.4.

Při ukládání opatření hledí na výchovné působení na dítě a jeho preventivní účinek opatření. Soud často při ukládání opatření přihlíží na výsledek pedagogicko-psychologického vyšetření. Pokud je potřeba dosáhnout účelu sledovaného zákonem, lze uložit víc opatření. Vzhledem k tomu, že nejde osoba mladší 15 let trestně stíhat za trestný čin a provinění, je v moci soudu uložit takové osobě prostředek vedoucí k jeho nápravě. Rozvinutím zákona byla vytvořena soustava specializovaných soudů pro mládež. Jedná se o specializované senáty a samosoudce z obvodních soudů. Kromě soudů pro mládež jsou dle zákona ZSM, ve věci mládeže činné i orgány státní správy, mezi které se řadí Státní zástupci a policejní orgány.²⁵

2. 4. 1 Výchovná opatření

Patří mezi nejmírnější opatření. Pomocí těchto opatření je snaha usměrnit způsob života mladistvého.²⁶ Uložit jde pouze samostatně nebo v kombinaci s trestním nebo ochranným opatřením, ale to pouze za podmínky, že horní hranice jejich uložení společně s dalším opatření nepřekročí 3 roky. Dále se uplatňuje jako náhrada za trestní opatření v případě jejich upuštění nebo podmíněnému upuštění.²⁷ Tato opatření je možno uložit jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem. Hlavní podmínka u veškerých výchovných opatření před rozhodnutím soudu je souhlas mladistvého. Mladistvý může kdykoliv průběhu řízení až do samotného pravomocného rozhodnutí soudu svůj souhlas odvolat, čímž skončí výkon opatření. Ale při jejich uplatnění ve spojení s rozhodnutím ve věci není souhlas vyžadován. Jedinou výjimkou je uložení probačního programu, kde je souhlas mladistvého vyžadován.²⁸ Mezi výchovná opatření patří:

Dohled probačního úředníka - tento druh opatření má za cíl sledovat, zde se mladistvý řídí probačním programem a dodržuje uložená opatření.²⁹ Sám probační

---

²⁵ Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě.

²⁶ JELÍNEK, J. a D. MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Linde Praha a.s, 2004. ISBN 80-7201-493-5.

²⁷ SCHELLEOVÁ, I. *Právní postavení mladistvých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-82-3, s.59.

²⁸ ŠÁMAL P., H. VÁLKOVÁ, A. SOTOLÁŘ a M. HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0, s. 80-82.

²⁹ JELÍNEK, J. a D. MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Linde Praha a.s, 2004. ISBN 80-7201-493-5, s. 34.

úředník pouze nesleduje chování, které je spojené se shromažďováním informací, ale jeho činnost se zaměřuje i na poradenství a pomoc při řešení problémů. V případě, že je mladistvému uložen dohled probačního úředníka, tak podléhá určitým povinnostem, kterými jsou: dostavování se k probačnímu úředníkovi ve stanovených lhůtách a nebránit mu v souvislosti s jeho výkonem a ve vstupu do obydlí. Informovat o veškerých změnách týkající se jeho obydlí, případně zaměstnání atd.³⁰ V případě porušení těchto povinností není zákonem vymezen žádný postih a z tohoto důvodu je rozumnější ukládat toto opatření spolu třeba s trestním opatřením. V případě že bude toto opatření uloženo samostatně, vychází z podobného pojetí jako dohled dle TZ. Dle ZSM je toto opatření odlišné tím, že práce probačního úředníka nespočívá pouze v samotném sledování chování mladistvého, ale je s tím spojen i dohled na způsob výchovy rodičů.³¹

Probační program - specifikace tohoto opatření označuje § 17 ZSM. Při určování, který program bude u mladistvého zvolen, se vybírá na základě jeho individuálních schopnostech.³²

Výchovné povinnosti - umožňuje uložit i jiné povinnosti, než ty které jsou taxativně vyjmenovány v zákoně.³³ Mezi ně se řadí například uložení povinnosti bydlet s rodiči, zaplatit peněžitou částku, kterou způsobil svým proviněním atd.³⁴ Těmito povinnostmi je ovlivněno rozhodování mladistvého, lépe řečeno zasahují mu do možnosti svobodného rozhodování, usměrňují jeho jednání a mají vést ke změně jeho chování.³⁵

Výchovná omezení - Tyto opatření spočívají v uložení zákazů některých konání, kdy se jedná spíše o příkazy. Zákazy se mohou týkat třeba stýkání se s určitými

---

³⁰ ŠÁMAL, P., A. SOTOLÁŘ, M. HRUŠÁKOVÁ, H. VÁLKOVÁ a M. ŠÁMALOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-350-9

³¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 5. vydání. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-120-5, s.499 - 501.

³² JELÍNEK, J. a D. MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Linde Praha a.s., 2004. ISBN 80-7201-493-5, s. 34 - 35.

³³ JELÍNEK, J. a D. MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Linde Praha a.s., 2004. ISBN 80-7201-493-5. s.34 -3 5.

³⁴ SCHELLEOVÁ, I. *Právní postavení mladistvých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-82-3

³⁵ ŠÁMAL P., H. VÁLKOVÁ, A. SOTOLÁŘ a M. HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0., s. 193.

osobami, zdržování se na určitém místě aj. Toto opatření má svou působností mladistvého chránit před negativními vlivy.³⁶ Toto opatření se ukládá společně s opatřením spočívající v dohledu probačního úředníka.³⁷

Napomenutí s výstrahou - Oproti jiným výchovným opatřením, které jsou upraveny dle § 20 ZSM je toto opatření nejmírnější. Jde o pouze o výtku mladistvému o tom, co provedl a jakého provinění se dopustil. Dále jsou vyčteny následky, kdy protiprávní jednání opakoval. Napomenutí s výstrahou může uložit soud v přípravném řízení. Tuto pravomoc má státní zástupce. Dále může být tato možnost přenechána zákonnému zástupci, škole nebo výchovné zařízení. V případě uložení tohoto opatření, vzniká “fikce” neboli zahlazení odsouzení, na mladistvého je hleděno jako by nebyl odsouzen, dále není o toto záznam ani v rejstříku trestů.³⁸

2. 4. 2 Ochranná opatření

Nutno podotknout, že co se týká ochranných opatření, tak ZSM upravuje pouze opatření o ochranné výchově. Ostatní ochranná opatření jsou upravovány TZ. Postihy těmito trestněprávními opatřeními může být uložen mimo osob mladistvých i pachatelům, kteří trestní odpovědnosti nepodléhají a to z důvodu nepřičetnosti nebo nedostatkem věku. Podstata těchto opatření a jejich ukládání spočívá v tom, že by měla mladistvého provinilce vést k nápravě, aby se vyvarovali dalšímu provinění. Dosáhnout nápravy tyto opatření ukládají pomocí léčby nebo izolací, ale to pouze v případech, kdy je osoba nepřičetná nebo má zmenšenou přičetnost. Dále u těch, kteří jsou závislí na návykových látkách, kdy se pod vlivem užívání těchto látek dopustí provinění.³⁹ Není žádná zákonná úprava, která by stanovovala dobu po kterou mají trvat ochranná opatření až na výjimku, kterou je vymezení maximální délky u ochranné výchovy. V praxi to znamená, že optimální délka je taková, která splní účel pro nějž bylo určité ochranné opatření mladistvému uloženo. Tato opatření se ukládají samostatně, vyjma

---

³⁶ ŠÁMAL P., H. VÁLKOVÁ, A. SOTOLÁŘ a M. HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0, s.247.

³⁷ JELÍNEK, J. a D. MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Linde Praha a.s., 2004. ISBN 80-7201-493-5, s.38.

³⁸ ŠÁMAL P., H. VÁLKOVÁ, A. SOTOLÁŘ a M. HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0, s. 231.

³⁹ ŠÁMAL P., H. VÁLKOVÁ, A. SOTOLÁŘ a M. HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0, s.247.

případů spáchaného provinění nepřičetným pachatele, která se ukládají společně s trestním opatřením, jakým je odnětí svobody společně s ochranným léčením. Upustit od trestu odnětí svobody za náhradu uložením jednoho s ochranných opatření je možné. Na základě výkonu těchto opatření není možné provinění promlčet, zahladit ani je nejde prominout milostí.⁴⁰

Ochranné léčení - patří mezi opatření, které se řídí trestním zákoníkem. Je upraveno § 99 TZ. Toto opatření lze uložit kategorii více osob. Do těchto kategorií se řadí pachatelé činu jinak trestného, kterého se dopustili v nepřičetnosti nebo osoby, které spáchaly provinění ve zmenšené přičetnosti, či ve stavu vyvolané duševní poruchou a pod vlivem návykové látky. Opatření ochranného léčení se zakládá na podstatě, která spočívá v ochraně společnosti před pachateli. S opatřením spojená odborná péče má význam i pro ně samotné. Ochranné léčení je ukládáno soudem.

V případě, že se nepřičetný pachatel spáchá činu jinak trestný, kdy jeho setrvání na svobodě je společnosti nebezpečné, pokládá se za povinné uložit mu toto opatření. Dále se pokládá za povinné ochranné léčení ukládá provinilcům, kteří vlivem zmenšené přičetnosti se provinění dopustili, ale tento stav nebyl způsoben užitím návykové látky, kdy bylo od jejich potrestání upuštěno, nebo byla snížena trestní sazba odnětí svobody pod dolní hranici.

Toto opatření lze uložit:

- a) za čin, který byl vyvolán duševní poruchou a další pobyt pachatele na svobodě je nebezpečný,
- b) nebo pachateli, který se dopustil provinění, vlivem který pramení z jeho závislosti na návykových látkách.

V rozhodnutí soudu je stanoveno, jestli opatření ukládá samostatně, nebo společně s jiným trestem. V rozhodnutí soud dále uvádí způsob výkonu opatření. Výkon ochranného léčení je ústavně nebo v léčebném zařízení, kdy se může jednat o ambulantní léčení, nebo léčení v psychiatrickém zařízení. Doba po kterou opatření trvá se odvíjí od pokroků, které vedou k účelu na základě, kterého bylo takto soudně rozhodnuto. Zákonem je stanovena délka 2 roky, kdy se jedná o dobu maximální, ale v

---

⁴⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část.* 5. vydání. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-120-5, s.469

případě, že není shledána u pachatele žádná náprava, lze dobu i prodloužit a to dokonce opakovaně. Vzhledem k možnosti dobu opakovaně prodlužovat může dojít i k situaci, že ochranné léčení může být doživotní.⁴¹

Zabezpečovací detence - k dalšímu druhům ochranných opatření patří zabezpečovací detence. Jedná se o opatření, které se ukládá mnohem nebezpečnější pachatelům, které lze uložit i v případě, kdyby ochranné léčení bylo zjevně nedostačující a vyžadoval by to zájem společnost chránit. Oproti již zmíněnému ochrannému léčení je toto opatření vykonáváno výhradně v ústavu a to společně s ostrahou. Program nápravy spočívá s činnostech léčebných, psychologických, vzdělávacích, rehabilitačních a v neposlední řadě pedagogických.⁴² Doba trvání tohoto opatření je určována podle toho, zda je osoba společnosti nebezpečná a je každých 6 měsíců přezkoumáno soudem.⁴³

Zabrání věci - toto opatření je upraveno § 101 trestního zákoníku. V praxi to funguje tak, že tímto opatřením může být zabráná věc z těchto důvodů: jde o věc použitou nebo určenou ke spáchání provinění, získanou jako odměnu za provinění, nebo věc, která byla vyměněna za věc získanou.

Dále může být zabráná věc u které nebyl uložen trest propadnutí, a soud může uložit, že se taková věc zabírá.⁴⁴

Zabrání náhradní hodnoty - toto opatření, které je uvedeno v § 102 TZ, se ukládá v případě, kdy není možné uložit zabrání věci dle § 101 trestního zákoníku.⁴⁵

Ochranná výchova - jedná se o jediné opatření v kategorii ochranných opatření, které je upraveno v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže a ne v trestním zákoníku. Smyslem opatření je podporovat rozvoj mladistvého. Dosáhnout optimálního rozvoje mladistvého, který byl poznamenán špatným prostředím, ve kterém vyrůstal. Uložením

---

⁴¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání.* Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-120-5, s. 469.

⁴² *Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*

⁴³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání.* Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-120-5, s. 470 - 472.

⁴⁴ *Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*

⁴⁵ *Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*

tohoto opatření je řádné výchovy, která má napravit dosavadní výchovu, která byla shledána špatnou a vedla mladistvého k provinění. Jinak řečeno k ochranné výchově se přistoupí, pokud jsou ostatní výchovná opatření zjevně neúčinná.⁴⁶

Po dobu výkonu ochranné výchovy jako takové upravuje zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a preventivně výchovná péče ve školských zařízeních. Dle § 2 tohoto zákona se výchovnými zařízeními rozumí diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav.⁴⁷ Doba trvání opatření je sledována splněním účelu, pro který byla nařízena, ale je omezena zletilostí mladistvého. Tudíž trvá do dovršení 18 let, ale v případě zájmu mladistvého může být i prodloužena a to do dovršení 19 let. V případě, že není možné vykonat ochrannou výchovu poté, co byla nařízena soudem, je mladistvý pod dohledem probačního úředníka do jejího zahájení. Od výkonu ochranné výchovy může soud upustit v případě, že důvody pro nařízení tohoto opatření již pominuly. V moci soudu je přeměnit ochrannou výchovu na ústavní.⁴⁸ Mladistvému jde uložit za předpokladu, že jeho převýchova vede k řádnému chování, umístění do tzv. mimo výchovného zařízení. V případě, že dojde k porušení podmíněného umístění mladistvého mimo výchovné zařízení, dojde k jeho navrácení zpět.⁴⁹

2. 4. 3 Trestní opatření

Jedná se o trestněprávní následky provinění, kterých se dopustila osoba mladistvá. Tato opatření ukládají výhradně soudy pro mládež. Je možné je uložit za splnění podmínek uvedených v zákoně, kdy byly předchozí opatření, kterými jsou výchovné a ochranné, zjevně neúčinné. Jde o poslední a nejtvrďší opatření.⁵⁰ Dle zákona jsou vymezeny, ale i možnosti upuštění od uložení opatření a podmíněné upuštění od opatření. Vzhledem k těmto možnostem se nabízí srovnání zákona o soudnictví ve

---

⁴⁶ KRATOCHVÍL, V a KOL. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Přepřacované a doplněné vydání*. 3. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2002. ISBN 80-210-2985-4, s. 497 - 498.

⁴⁷ ŠÁMAL P., H. VÁLKOVÁ, A. SOTOLÁŘ a M. HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0. s. 275.

⁴⁸ ŠÁMAL P., H. VÁLKOVÁ, A. SOTOLÁŘ a M. HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0. s. 67.

⁴⁹ KRATOCHVÍL, V a KOL. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Přepřacované a doplněné vydání*. 3. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2002. ISBN 80-210-2985-4.

⁵⁰ ŠÁMAL P., H. VÁLKOVÁ, A. SOTOLÁŘ a M. HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0, s. 284-286.

věcech mládeže a trestního zákoníku. ZSM disponuje, co se týká řešení uložení trestu, více možnostmi než TZ. Za předpokladu, že mladistvý spáchal provinění s trestní sazbou, která svou horní hranicí nepřevyšuje 5 let je možno od opatření upustit v těchto případech:

- a) pokud je spatřena snaha o nápravu
- b) povaha činu
- c) neznalost právních předpisů - v tomto případě se přihlíží k vývoji a věku

V případě, že příčinou provinění byla shledána duševní porucha lze od opatření upustit, ale uloží se opatření jako je zabezpečovací detence nebo ochranné léčení.

Dle zákona je dále možné uplatnit podmíněné upuštění od uložení opatření, kde je soudem stanovena zkušební doba jednoho roku. U uložení opatření soud přihlíží k spáchanému provinění k osobě pachatele a v neposlední řadě k účelu sledovaného uloženým opatřením.⁵¹

Obecně prospěšné práce - tato úprava, která je obsažena v trestním zákoníku, se mimo dospělých dá uplatnit u mladistvých provinilců. Toto opatření je možné uložit mladistvému za provinění, jehož horní sazba trestu odnětí svobody nepřevyšuje 5 let. Počet hodin, které musí mladistvý odpracovat nesmí převyšovat polovinu hranice horní, která se ukládá dle TZ dospělým pachatelům, kdy dolní hranice je v obou případech stejná. Opatření se ukládá jako samostatné opatření, kdy je možné ho uložit společně s jiným druhem, za předpokladu, že nejde o nepodmíněné nebo podmíněné odložení trestu odnětí svobody.⁵²

Peněžité opatření - tato opatření je možné uložit místo trestu odnětí svobody. Uložit tato opatření je možné pouze za podmínek uložených v TZ. Předpokladem je, že mladistvý si již vydělává a je to v jeho ekonomických možnostech. Za splnění těchto podmínek soud stanoví denní sazbu a to v rozmezí 100 - 5000,-Kč, přesná suma se určuje podle finančních možností mladistvého. Toto opatření je možné uložit i s jinými opatřeními, které se nevztahují na odnětí svobody. Pokud bezúhonný mladistvý spáchá

⁵¹ JELÍNEK, J. a D. MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Linde Praha a.s, 2004. ISBN 80-7201-493-5, s. 45.

⁵² ŠÁMAL P., H. VÁLKOVÁ, A. SOTOLÁŘ a M. HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0, s. 307.

méně závažný nebo nedbalostní provinění, tak stačí uplatnit toto opatření, které a složí v mnoha případech jako náhrada nepodmíněného trestu odnětí svobody. Dle § 28 ZSM je upraveno peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu. Vychází se ze závažnosti provinění osobě pachatele a k okolnostem, za kterých bylo provinění spáchané, kdy vzhledem k tomu se zkoumá chování mladistvého, zda by zkušební doba plnila stejný účel jako sám peněžité opatření. Zkušební doba tohoto opatření je 3 roky.⁵³

Propadnutí věci - toto opatření je upraveno v trestního zákoníku. Ukládá ho § 70-72TZ, v případě ukládání opatření se plně vychází z uvedených paragrafů.

Zákaz činnosti - toto opatření také vychází z TZ, kdy oproti dospělým u mladistvého je jiná časová výměra trestu,⁵⁴ která je v horní hranici snížena o polovinu. K upřesnění výměra trestu u dospělého pachatele je 1-10 let u mladistvého provinilce 1-5 let. Další rozdíl oproti dospělému má mladistvý v tom, že mu lze soudem uložit tento trest, ale to pouze za předpokladu, že to nebude bránit k jeho přípravě na budoucí povolání. Společně s tímto opatřením má soud možnost uložit opatření výchovná.⁵⁵

Zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce se postupuje - tyto opatření vychází také z trestního zákoníku, kdy je při výměře trvání nesmí horní hranice převyšovat 5 let. Stejně podmínky jsou u vyhoštění, kde se dále přihlíží k rodinným a osobnostním poměrům.

Domácí vězení - tento institut české republiky je možné uplatnit u osob blízkém věku mladistvých. U tohoto označení není přesné věkové vymezení, ale přesto naznačuje, že by odsouzený neměl být o mnoho starší než 18 let. Jsou výjimečné případy, které se odůvodňují rozumovou a mravní vyspělostí, a můžou se tak označit mladé osoby až do jejich dovršení 21 let. V případě této věkové skupiny je často udělováno toto opatření v kombinaci s výchovnými opatřeními. Tímto je vyjádřena

---

⁵³ ŠÁMAL P., H. VÁLKOVÁ, A. SOTOLÁŘ a M. HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0. s. 326-336.

⁵⁴ ŠÁMAL P., H. VÁLKOVÁ, A. SOTOLÁŘ a M. HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0, s. 316.

⁵⁵ SCHELLEOVÁ, I. *Právní postavení mladistvých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-82-3

snaha zajistit účinnější výkon tohoto trestu a jeho působení na pachatele, začít vést spořádaný život.

Dojde-li k maření uložených výchovných opatření pak je možné osobu posuzovat stejně jako při maření výkonu trestu domácího vězení.⁵⁶

Podmíněné odsouzení - princip tohoto opatření je v tom, že po vynesení rozsudku soudem, který mladistvého odsoudí na stanovenou dobu, kdy následně jeho samotný výkon podmíněně odloží a stanoví zkušební dobu, po kterou bude podmínka platit. Zkušební doba má výměru 1-3 roky a v této době je mladiství povinen plnit veškeré uložené omezení. Dále musí vést spořádaný život. V případě, že mladistvý neplní náležitosti uložené soudem, je zde možnost ještě před nařízením odnětí svobody a to, že přidělí mladistvému probačního úředníka, nebo uloží některé z výchovných opatření. Dále může zkušební dobu prodloužit o 2 roky, ale doba celé podmínky nesmí překročit 5 let.⁵⁷

Nepodmíněné odsouzení - jedná se o nejpřísnější opatření, které je možné mladistvému uložit. Soud tímto opatřením odsoudí mladistvého k odnětí svobody. Vzhledem k tomu, že se jedná o nejpřísnější opatření, tak se užívá pouze v případě, kdy účelu nápravy mladistvého nelze dosáhnout jiným dostupným opatřením. Co se týká trestní sazby, tak ty jsou upravovány trestním zákoníkem. U mladistvých se tresty liší v tom, že oproti dospělým se snižují na polovinu, dále zde platí, že horní hranice nesmí být vyšší než 5 let. Úprava výše trestů odnětí svobody u mladistvých je uvedena v § 32 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Samotný výkon tohoto opatření mladistvý vykonává ve věznicích, kde je oddělen od dospělých, nebo v extra odděleních pro mladistvé. Během výkonu tohoto opatření je zde zájem, aby mladistvý přijal veškerou odpovědnost za spáchané provinění. Výchovný program ve věznicích má být zaměřen na vzdělávání jako je: rozvíjení jeho rozumové a mravní vyspělosti, zvládání reakcí a nevhodného jednání, dále pak řešení životních situací.⁵⁸

---

⁵⁶ ŠÁMAL P., H. VÁLKOVÁ, A. SOTOLÁŘ a M. HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0, s.317-319.

⁵⁷ JELÍNEK, J. a D. MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Linde Praha a.s, 2004. ISBN 80-7201-493-5, s. 59.

⁵⁸ SCHELLEOVÁ, I. *Právní postavení mladistvých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-82-3, s. 70.

2. 5 Zánik trestnosti

Tento trestněprávní pojem nastává v době po spáchání provinění mladistvým, ale ještě před vynesením pravomocného rozsudku. Na základě této právní úpravy zanikají práva státu na potrestání mladistvého pachatele a zároveň zaniká i oprávnění vyslovit vinu a uložit trest. Následkem je ztráta trestní odpovědnosti pachatele a jeho povinnosti strpět vyslovení viny, uložení a výkon trestu. Znamená to, že za spáchané provinění vlivem daných okolností je znemožněno trestní stíhání. V případě, že bylo trestní stíhání zahájeno, musí být okamžitě zastaveno. Na základě ZSM jsou dva druhy zániku trestní dle § 7 a §8, kdy se jedná o účinnou lítost a promlčení.⁵⁹

Účinná lítost - první z okolností, kterou je způsoben zánik trestnosti dle § 7 ZSM, je možné využít za splnění těchto podmínek:

- a) jde o provinění spáchané mladistvým, na které trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let,
- b) mladistvý po spáchání činu dobrovolně odstranil nebo napravil způsobený následek, nebo se o to pokusil, zejména nahradil způsobenou škodu, učinil opatření potřebná k její náhradě nebo se jinak pokusil odčinit způsobené následky,
- c) mladistvý svým chováním po spáchání činu projevil účinnou snahu po nápravě,
- d) čin neměl trvale nepříznivých následků pro poškozeného nebo pro společnost.

Po splnění všech zmíněných podmínek dojde k zániku trestní odpovědnosti až po dovršení osmnáctého roku provinilce.⁶⁰

---

⁵⁹ ŠÁMAL, P., A. SOTOLÁŘ, M. HRUŠÁKOVÁ, H. VÁLKOVÁ a Milada ŠÁMALOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže.: Komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-350-9

⁶⁰JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 5. vydání. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-120-5, s. 509-512.

Promlčení - druhou okolností, kterou je způsoben zánik trestnosti mladistvého provinilce, dle § 8 ZSM je promlčení. Tento institut je oproti účinné lítosti vázán pouze splněním jedné podmínky, kterou je uplynutí zákonem stanovené doby. Dle ustanovení § 67 ZSM § 34. trestního zákoníku jsou výjimky u trestných činů, na které se do promlčení nevztahuje. Jednoduše se vychází z toho, že plynutím času slábne samotná nebezpečnost činu. Dále je vlivem doby dán předpoklad, že provinilec se napravil a samotné uložení trestu by již nebylo smysluplné. Na základě procesního důvodu může dojít například k oslabení důkazů a možnost opatřit další usvědčující nebo důvěryhodnost svědků.

Doba promlčení je vlivem závažnosti u provinění stanovena na 3 roky, 5 let a 10 let. Doba promlčení vyplývá ze samotné závažnosti provinění, laicky řečeno, čím závažnější čin tím je delší doba promlčení. Začátek doby není zákonem určen, ale v praxi má svůj počátek, spácháním (dokonání) činu. V případě, že byla spáchána vražda se jako počáteční doba stanovuje okamžik smrti.⁶¹

---

⁶¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 5. vydání. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-120-5, s. 512.

3. Praktická část

Praktická část se skládá z výzkumu, který je proveden pomocí kvantitativní metody, konkrétně dotazníkového šetření. Touto metodou je analyzován vliv rodinného zázemí, školského a nápravného zařízení a to u mladistvých, kteří byli ve výkonu trestu ve věznici Všehrdy.

3.1 Cíle praktické části a výzkumné otázky

Cílem této části bakalářské práce je na základě kvantitativní analýzy zjistit, jaký vliv na kriminální vývoj mladistvého má primární rodina, škola a nápravné zařízení. Dále je v této kapitole graficky zmapovaná trestná činnost osob mladistvých i mladších 15 let od roku 2000 až po rok 2020. V poslední části je úvaha de lege ferenda.

Výzkumné otázky/Hypotézy

H1: Domnívám se, že důvodem páchaní trestné činnosti mladistvými mohou být faktory zastoupené primárně v rodinném prostředí jako jsou neúplné rodiny, nadužívání alkoholu rodiči, nevyzrálé osobnosti rodičů a jejich samotná trestná činnost.

H2: Vzhledem k tomu, že se jedná o mladistvé pravomocně odsouzené k výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „VTOS“), lze usuzovat na recidivující jedince, kteří před umístěním do VTOS opakovaně páchaly trestné činy.

H3: Domnívám se, že trestná činnost mladistvých odsouzených k VTOS je převážně zatížena polytocikomanskou historií.

3.2 Metody výzkumu

Praktická část bakalářské práce obsahuje kvantitativní výzkum, jehož cílem je testování výzkumných otázek/hypotéz.

3. 2. 1 Výzkumná metoda

Pro výzkum je zvoleno dotazníkové šetření, které je vytvořeno za účelem potvrzení nebo vyvrácení okruhů výzkumných otázek/hypotéz. V dotazníku se objevují uzavřené, otevřené i navazující otázky. Celková podoba dotazníku je uvedena v příloze této práce. Vyplňování dotazníku probíhalo v prostorách nápravného zařízení věznice Všehrdy. Dotazník společně s žádostí byl zaslán vedoucí oddělení výkonu trestu. Pro lepší přehled v bakalářské práci byly vypracovány grafy a tabulky, které znázorňují výsledky provedeného výzkumu.

3. 2. 2 Výzkumný vzorek

Kvantitativní výzkum pomocí dotazníkového šetření byl vytvořen pro pravomocně odsouzené mladistvé pachatele. Ve zkoumaném období, bylo ve věznici Všehrdy 20 mladistvých, kteří vykonávali trest odnětí (“dále jen VTOS”). Výzkumu se zúčastnili všichni. V rámci žádosti, byli všichni informováni o tom, že dotazník je zcela anonymní a dobrovolný.

3. 2. 3 Vlastní výzkum

Výzkum byl prováděn po celý měsíc duben roku 2022, v nápravném zařízení pro pravomocně odsouzené mladistvé v obci Všehrdy. Do výzkumu byly zařazeni veškerí odsouzení mladiství, kteří ve věznici toho času trest vykonávali. V rámci výzkumu byly položeny otázky z okruhu týkajícího se rodinného prostředí, prostředí školy a nápravného zařízení. Dotazníky, které spadají do kvantitativního výzkumu, byly v papírové podobě zaslány prostřednictvím České pošty s ofrankovaným razítkem pro zpětné zaslání do nápravného zařízení věznice Všehrdy. Dotazník společně s žádostí byl zaslán vedoucímu oddělení výkonu trestu. Dotazník obsahoval 28 otázek, kdy z těchto otázek bylo 16 s pevnými odpověďmi, kde stačilo správnou odpověď pouze označit. Zbýlých 13 otázek mělo odpověď volnou, tudíž musela být zapsána vlastními slovy. Výzkumu se zúčastnili všichni oslovení, kdy jsem na základě odpovědí dospěl k výsledku, který je interpretován níže.

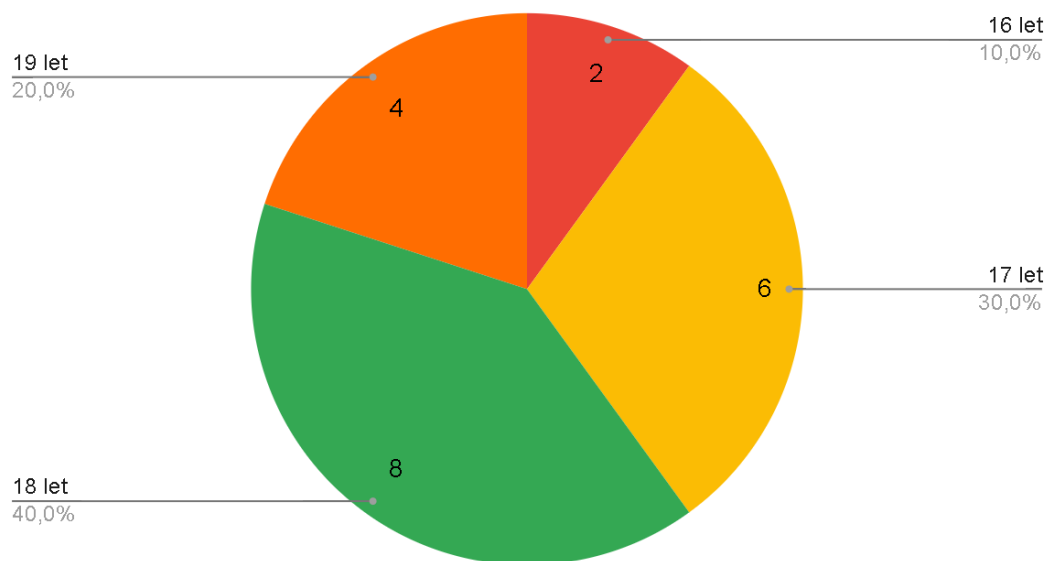
3. 3 Výsledky dotazníkového šetření

Otázka č. 1: Kolik Vám je let?

Kolik Vám je let?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
15 let	0	0 %
16 let	2	10 %
17 let	6	30 %
18 let	8	40 %
19 let	4	20 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

1. Kolik Vám je let?

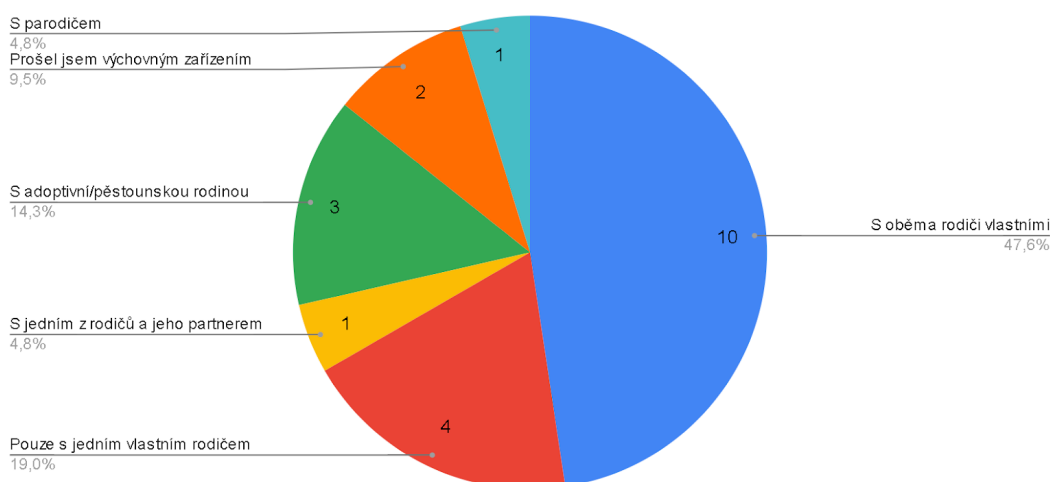
Na grafu č. 1 je znázorněno, kolik je dotázaným respondentům let. Na základě tohoto grafu je vidět, že nejčetnější skupinou jsou mladiství ve věku 18 let, kdy se jedná o 8 osob což je 40 % z celkového počtu dotazovaných. Dále 4 osoby což je 20 % celkového počtu dotazovaných, zastávají osoby, kterým bylo 19 let. Dalšími jsou mladistvé osoby, kterým bylo 17 let, kdy se jedná o 6 osob, což je 30 % a je to druhá nejpočetnější skupina dotazovaných. Poslední skupinou jsou 2 mladiství, kterým bylo v době provádění výzkumu 16 let, což je 10 %.

Otázka č. 2: S kým jste vyrůstal?

S kým jste vyrůstal?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
S oběma rodiči vlastními	10	47,6 %
Pouze s jedním vlastním rodičem	4	19 %
S jedním z rodičů a jeho partnerem	1	4,8 %
S adoptivní/pěstounskou rodinou	3	14,3 %
Prošel jsem výchovným zařízením	2	9,5 %
S prarodičem	1	4,8 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

2. S kým jste vyrůstal?

Graf č. 2 vyobrazuje, jaké měli rodinné zázemí, kdy nejpočetnější skupinou je 10 osob což je 47,6 % byly vychováni oběma rodiči. S jedním rodičem vyrůstali 4 dotazovaní, což je 19 %. Adoptivní/pěstounské rodiče měli 3 dotázání, což je 14,3 %. Nápravným zařízením prošli 2 respondenti, což je 9,5 %, kdy na toto váže odpověď ohledně výchovy prarodičem, kdy jeden (4,8 %) ze dvou dotazovaných, kteří prošli nápravným zařízením byl nejprve vychováván svým dědou, proto je odpovědí 21.

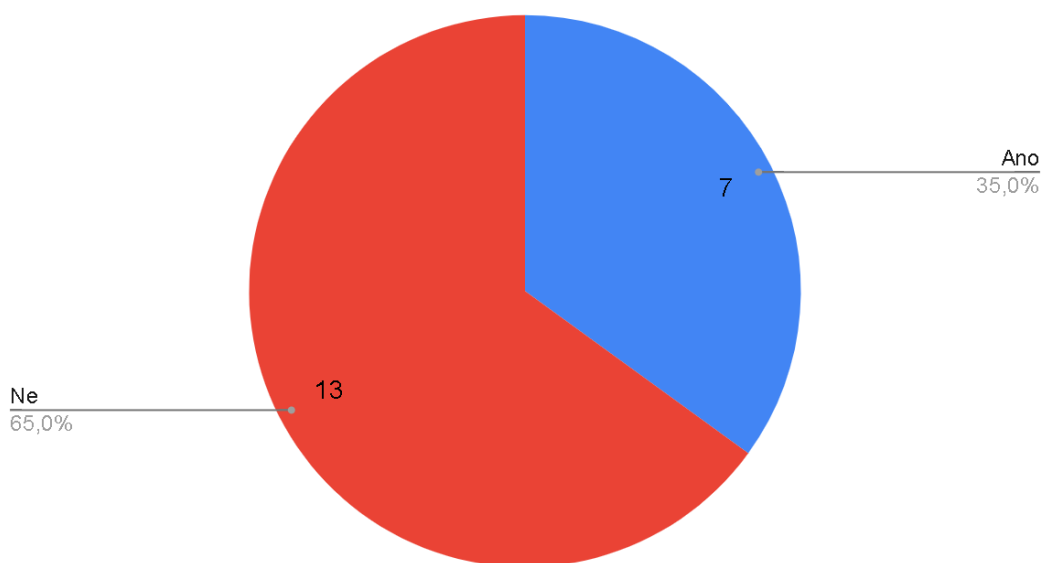

Otázka č. 3: Byl jste vychováván fyzickými testy?

Byl jste vychováván fyzickými testy?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	7	35 %
Ne	13	65 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

3. Byl jste vychováván fyzickými tresty?

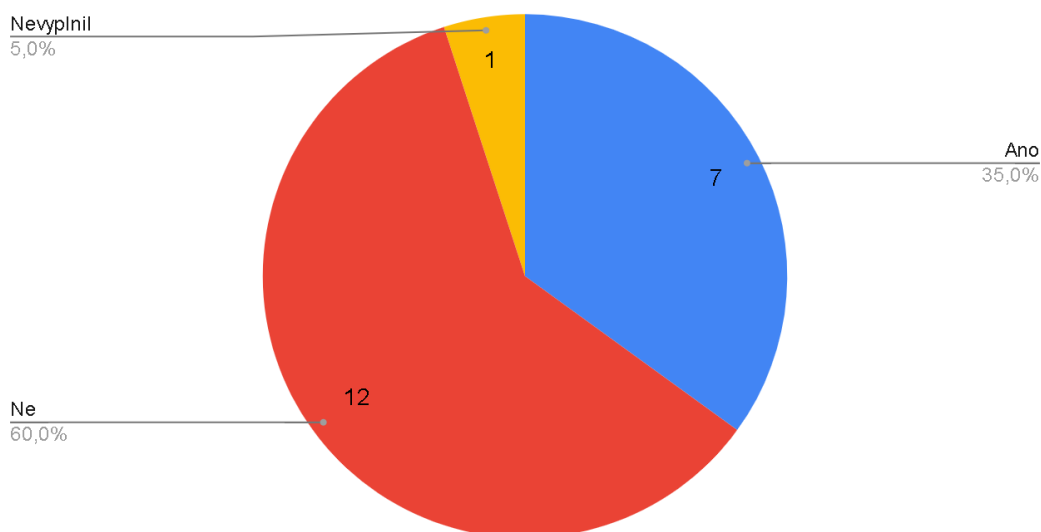
V grafu č. 3 jsou vyobrazeny odpovědi na otázku, zda byli respondenti, v rámci výchovy trestání fyzicky. Více než polovina přesně 13, což je 65 % odpověděla že ne. Zbýlých 7, což je 35 %, odpovědělo ano.

Otázka č. 4: Dopustil se někdo z Vaší rodiny protiprávního nebo protispolečenského jednání?

Dopustil se někdo z Vaší rodiny protiprávního nebo protispolečenského jednání?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	7	35 %
Ne	12	60 %
Nevyplněno	1	5 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

4. Dopustil se někdo z Vaší rodiny protiprávního nebo protispolečenského jednání?

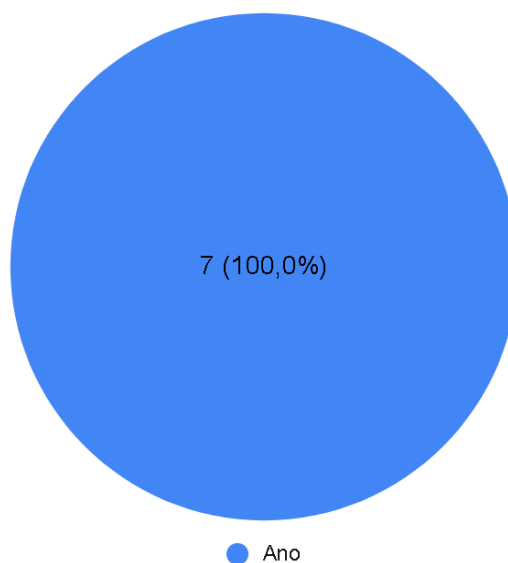
Graf č. 4 vyobrazuje, kolik respondentů mělo rodiče s trestní minulostí. Nejpočetnější skupina čítající 12 dotázaných, což je 60 % odpovědělo, že nikoho takového v rodině nemá. Celkem 7 respondentů, což je 35 % vyplnilo, že někoho takového v rodině mají. Poslední 1 respondent, což je 5 % se nevyjádřil.

Otázka č. 5: Byl za toto jednání potrestán?

Byl za toto jednání potrestán?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	7	100 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

5. Byl za toto jednání potrestán?

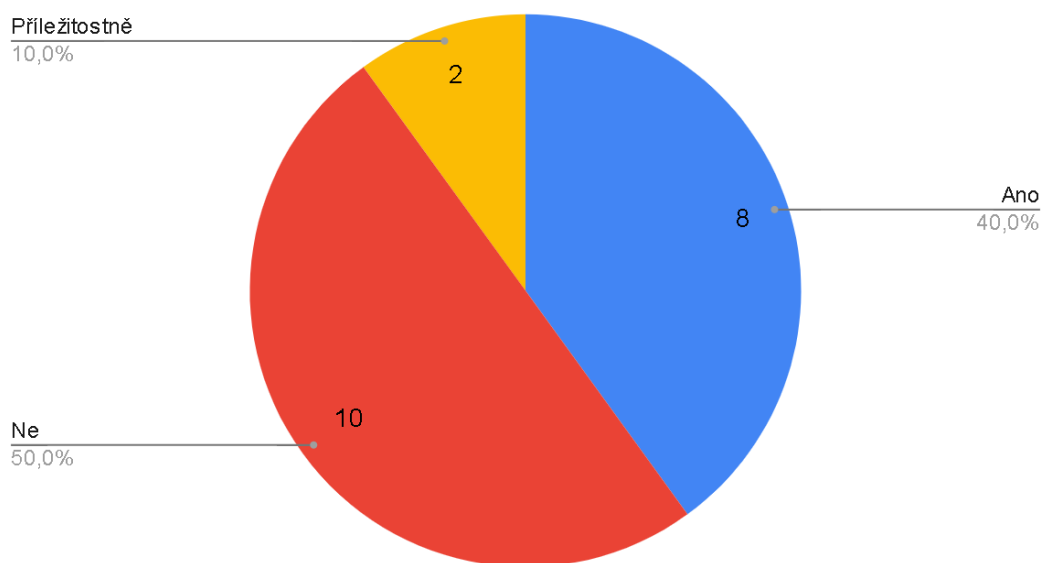
Na grafu č. 5, který navazuje na otázku č.4. je vyobrazeno kolik rodinných příslušníků respondentů bylo za protiprávní jednání potrestáno, kdy všech 7, což je 100 % odpovědělo že ano.

Otázka č. 6: Pijete alkohol?

Pijete alkohol?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	8	40 %
Ne	10	50 %
Příležitostně	2	10 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

6. Pijete alkohol?

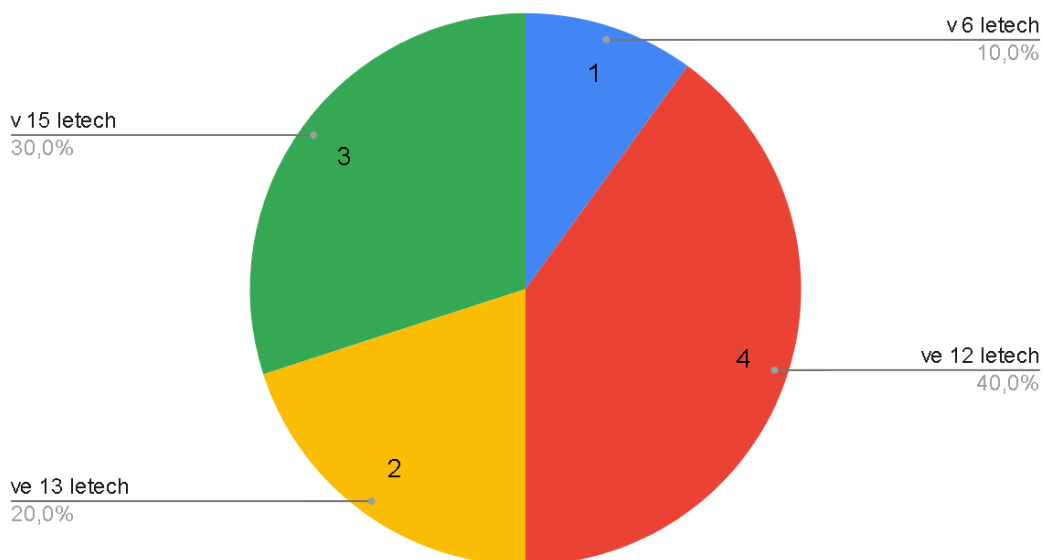
Graf č. 6 zobrazuje, kolik respondentů pije alkohol. Přesně polovina dotázaných respondentů, že alkohol nepijí. Druhá skupina čítající 8 respondentů, kdy toto je 40 % odpověděla, že ano. Zbylí 2 respondenti, kdy toto je 10 % odpověděli, že alkohol pijí příležitostně.

Otázka č. 7: V kolika letech jste začal pít alkohol?

V kolika letech jste začal pít alkohol?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
v 6 letech	1	10 %
ve 12 letech	4	40 %
ve 13 letech	2	20 %
v 15 letech	3	30 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

7. V kolika letech jste začal pít alkohol?

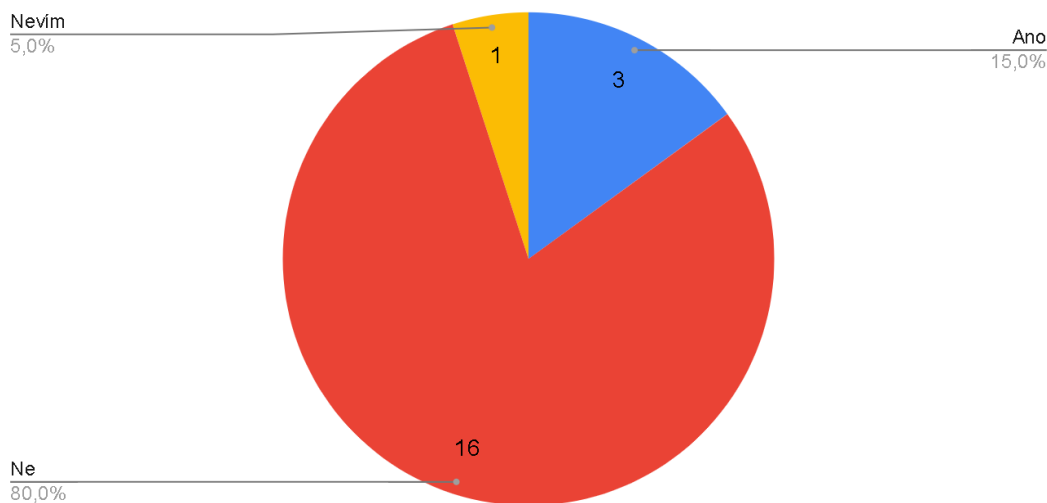
Graf č. 7 zobrazuje odpovědi 10 respondentů, kteří v otázce č.6. odpověděli, že pijí alkohol, kdy odpovědi otázky č.7., jsou v kolika letech s pitím alkoholu začali. V 6 letech začal pít alkohol 1 respondent, což je 10 %. V 12 letech začali pít 4 respondenti, což je 40 %. v 13 letech začali pít alkohol 2 respondenti, což je 20 %. V 15 letech začali pít alkohol 3 respondenti, což je 30 %.

Otázka č. 8: Pil některý z Vašich rodičů nadměrně alkohol?

Pil některý z Vašich rodičů nadměrně alkohol?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	3	15 %
Ne	16	80 %
Nevím	1	5 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

8. Pil některý z Vašich rodičů nadměrně alkohol?

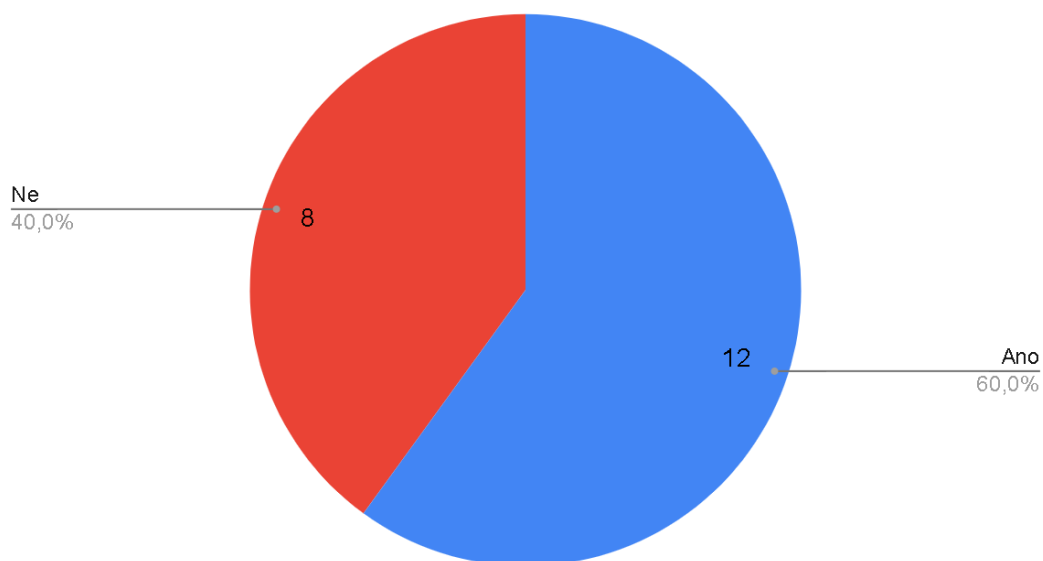
Graf č. 8 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, zda některý z jejich rodičů užívá nadměrně alkohol. Nejpočetnější skupina 16 respondentů, což je 80 % odpovědělo že ne. Ano odpověděli 3 respondenti, což je 15 %. Nevím odpověděl 1 respondent, což je 5 %.

Otázka č. 9: Jste nebo byl jste uživatelem drog?

Jste nebo byl jste uživatelem drog?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	12	60 %
Ne	8	40 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

9. Jste nebo byl jste uživatelem drog?

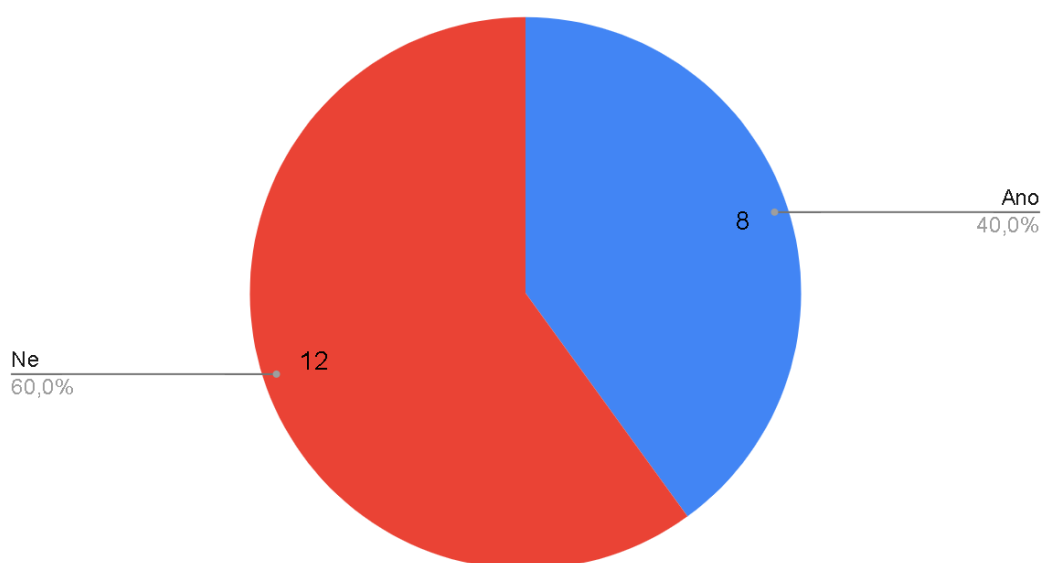
Graf č. 9 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, zda jsou, nebo zda byli uživatelem drog. Ano odpovědělo 12 dotázaných, což je 60 %. Zbýlých 8 dotázaných, což je 40 %, odpovědělo že ne.

Otázka č. 10: Byl nebo je někdo z Vaší rodiny uživatelem drog?

Byl nebo je někdo z Vaší rodiny uživatelem drog?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	8	40 %
Ne	12	60 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

10. Byl nebo je někdo z Vaší rodiny uživatelem drog?

Graf č. 10 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, zda byl někdo v jejich rodině uživatelem drog. Nejčastěji a to ve 12 případech, což je 60 %, odpověděli dotázaní, že ne. Zbýlých 8 dotázaných odpovědělo ano.

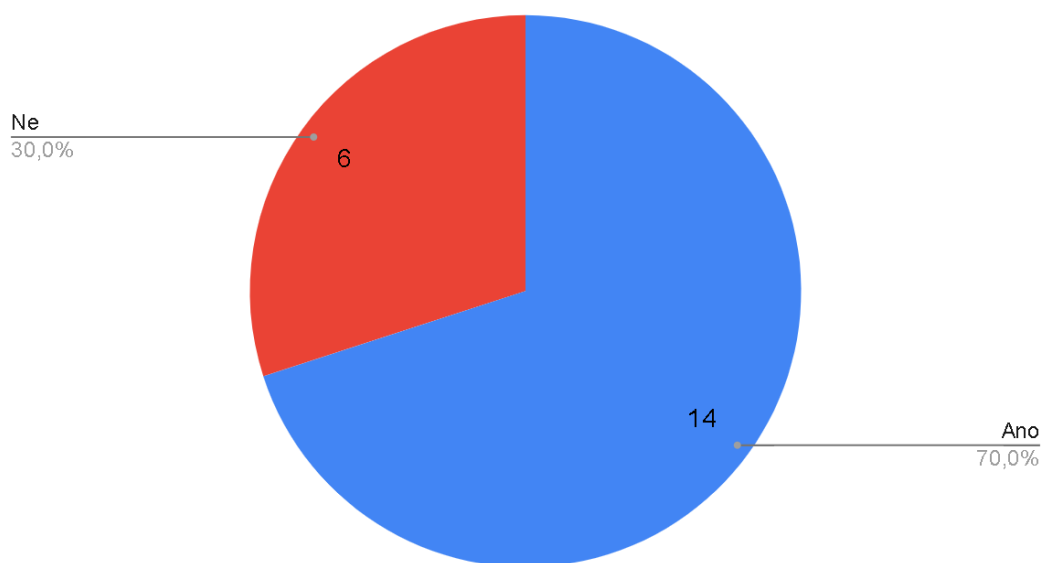

Otázka č. 11: Měl jste ve škole sníženou známku z chování?

Měl jste ve škole sníženou známku z chování?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	14	70 %
Ne	6	30 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

11. Měl jste ve škole sníženou známku z chování?

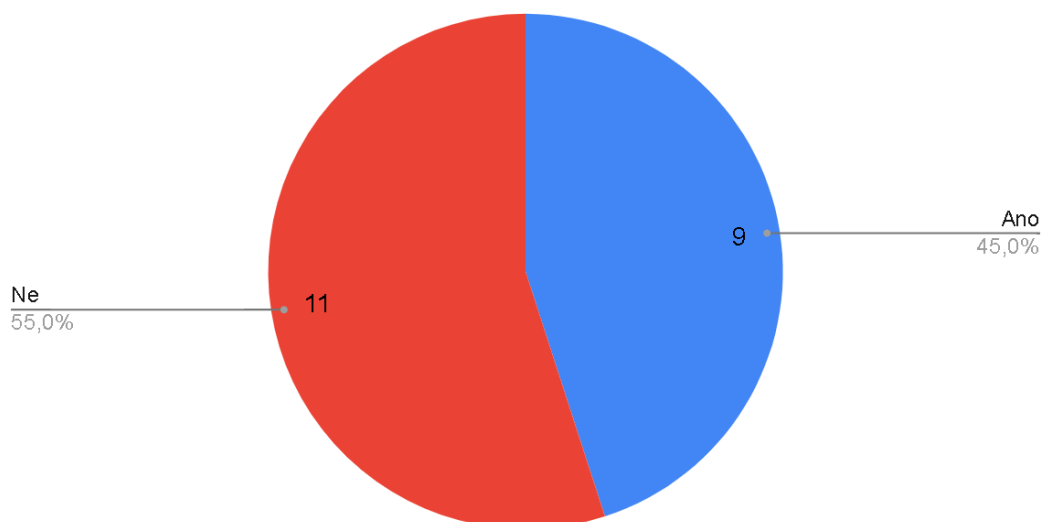
Graf č. 11 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, zda měli ve škole sníženou známku z chování. Ano odpovědělo 14 dotázaných, což je 70 %. Zbýlých 6, což je 30 % odpovědělo ne.

Otázka č. 12: Dopustil jste se někdy protiprávního nebo protispolečenského jednání (např. drobné krádeže, ubližování zvířátkům), a v kolika letech to bylo poprvé?

Dopustil jste se někdy protiprávního nebo protispolečenského jednání?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	9	45 %
Ne	11	55 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

12. Dopustil jste se někdy protiprávního nebo protispolečenského jednání?

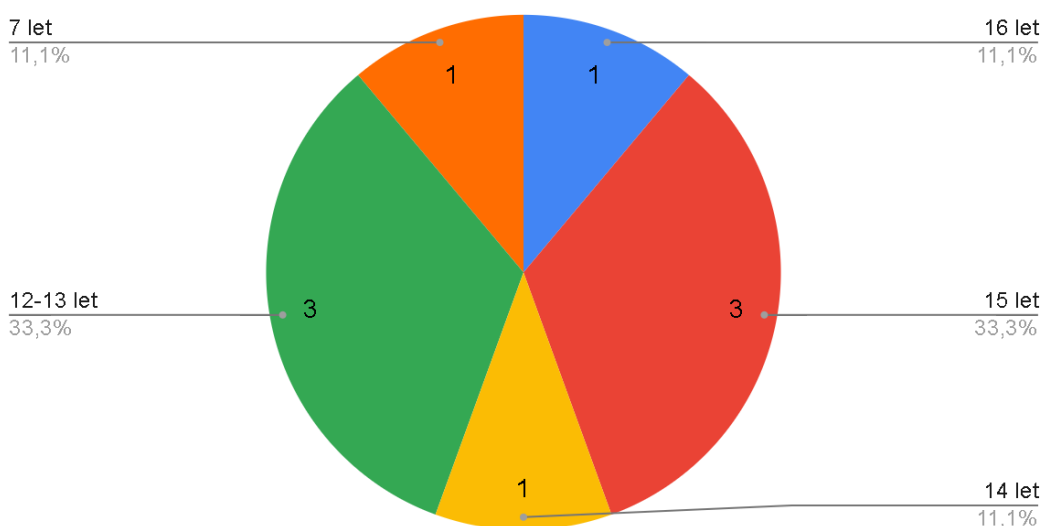

Graf č. 12 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, zda se někdy dopustili protispolečenského chování. Ne odpovědělo 11 dotázaných, což je 55 %. Zbýlých 9, což je 45 % odpovědělo ano.

V kolika letech jste se poprvé dopustil protiprávního nebo protispolečenského jednání?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
16 let	1	11,1 %
15 let	3	33,3 %
14 let	1	11,1 %
12-13 let	3	33,3 %
7 let	1	11,1 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

12.V kolika letech jste se poprvé dopustil protiprávního nebo protispolečenského jednání?

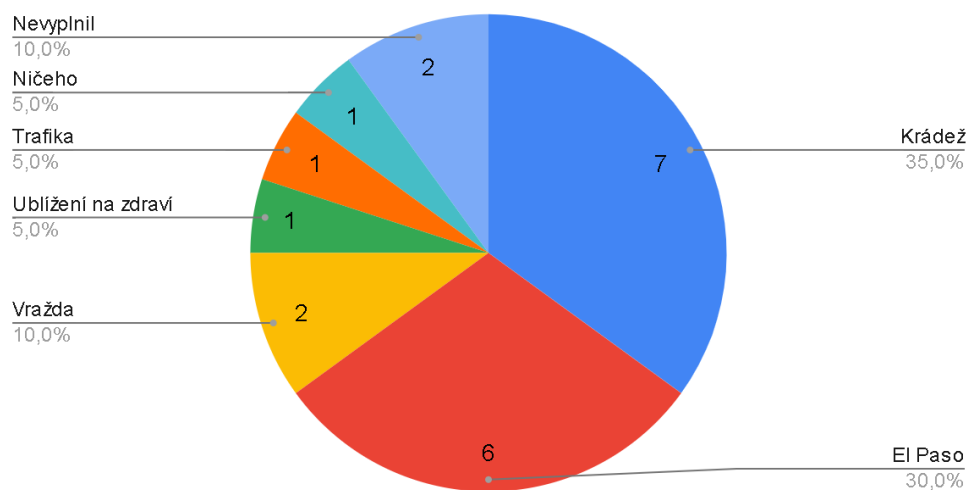
Výše znázorněná tabulka a graf patří k otázce č. 12, kdy na této tabulce a grafu je znázorněno, v kolika letech se jednotliví respondenti dopustili protiprávního nebo protispolečenského jednání poprvé. Odpovídalo devět z celkového počtu 20 dotázaných, kteří na první část otázky odpověděli ano. Výsledkem jsou odpovědi, kdy 1 dotázaný páchal takovou činnost poprvé v 7 letech, což je 11 %, 3 dotázaní v rozmezí 12-13 let, což je 33,3 %. Další dotázaný odpověděl, že něco takového provedl, ve 14 letech, což je 11,1 %, 3 dotázaní v 15 letech, což je 33,3 % a poslední 1 dotázaný v 16 letech, což je 11,1 %.

Otázka č. 13: Čeho protiprávního nebo protispolečenského jste se konkrétně dopustil?

Čeho protiprávního nebo protispolečenského jste se konkrétně dopustil?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Krádež	7	35 %
El Paso	6	30 %
Vražda	2	10 %
Ublížení na zdraví	1	5 %
Trafika	1	5 %
Ničeho	1	5%
Nevyplnil	2	10 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

13. Čeho protiprávního nebo protispolečenského jste se konkrétně dopustil?

Graf č. 13 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, čeho protiprávního nebo protispolečenského se dopustili. Nejpočetnější skupina čítající 7 dotázaných, což je 35 %, uvedla že důvod jejich trestu je krádež. Druhá nejpočetnější skupina čítající 6 dotázaných, což je 30 %, uvedla, že byli odsouzeni za „El Paso” Loupežné přepadení. Za vraždu si podle odpovědí odpovídají svůj trest 2 dotazování, což je 10 %. Po jednom

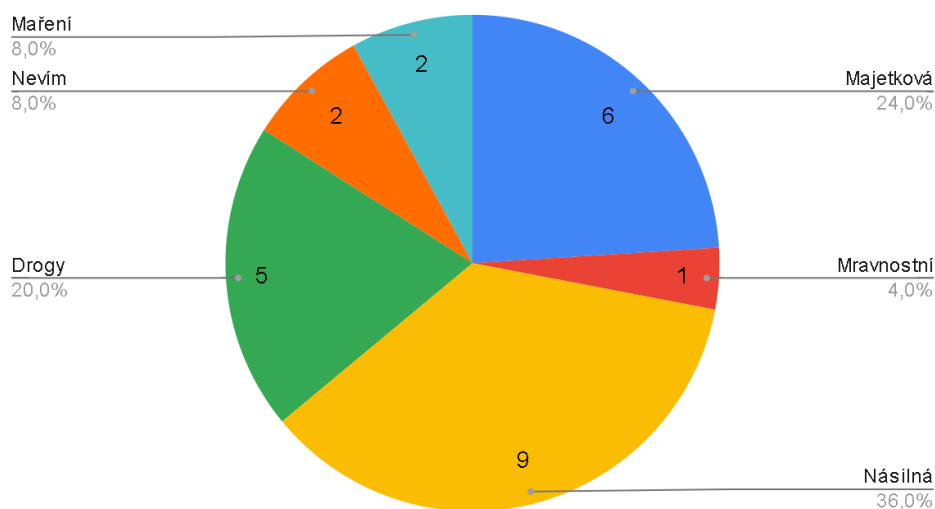
dotazovaném což je 3krát 5 %, byly odpovědi jako, Ublížení na zdraví, trafika (poškození cizí věci) a poslední si myslí, že nic neudělal.

Otázka č. 14: Za jakou trestnou činnost jste ve výkonu trestu?

Za jakou trestnou činnost jste ve výkonu trestu?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Majetková	6	24 %
Mravnostní	1	4 %
Násilná	9	36 %
Drogy	5	20 %
Nevím	2	8 %
Maření	2	8 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

14. Za jakou trestnou činnost jste ve výkonu trestu?

Graf č. 14 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, za kterou trestnou činnost jsou ve výkonu trestu. Odpovědí je 25 a to z důvodu, že 1 respondent označil 2 odpovědi a další dva dokonce odpovědi 3. Nejčastější důvod výkonu trestu dotázaných je v 9 případech, což je 36 % násilná činnost. Druhá nejčastěji označovaná odpověď byla majetková, kdy toto označilo 6 dotázaných, což je 24 %. Třetí nejčastější odpovědi, jsou drogy, které byly označeni v 5 případech, což je 20 %. Po 2 odpovědích, což je 2krát 8 % jsou odpovědi maření a nevím. Co se týká 3 výše uvedených, kteří

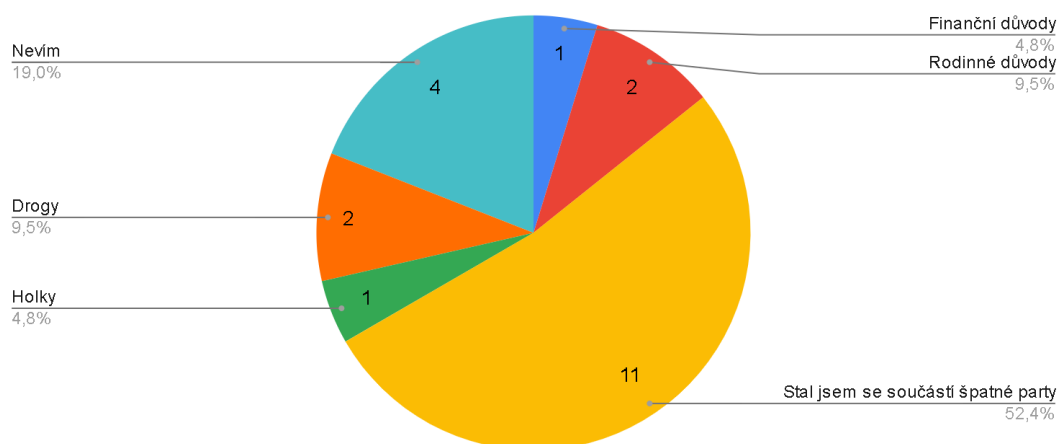
označili více odpovědí, tak 1. označil činnost maření a drogy a 2. označil majetkovou, násilnou a drogy a 3 násilnou, majetkovou a drogy.

Otázka č. 15: Co Vás vedlo k trestné činnosti?

Co Vás vedlo k trestné činnosti?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Finanční důvody	1	4,8 %
Rodinné důvody	2	9,5 %
Stal jsem se součástí špatné party	11	52,4 %
Holky	1	4,8 %
Drogy	2	9,5 %
Nevím	4	19 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

15. Co Vás vedlo k trestné činnosti?

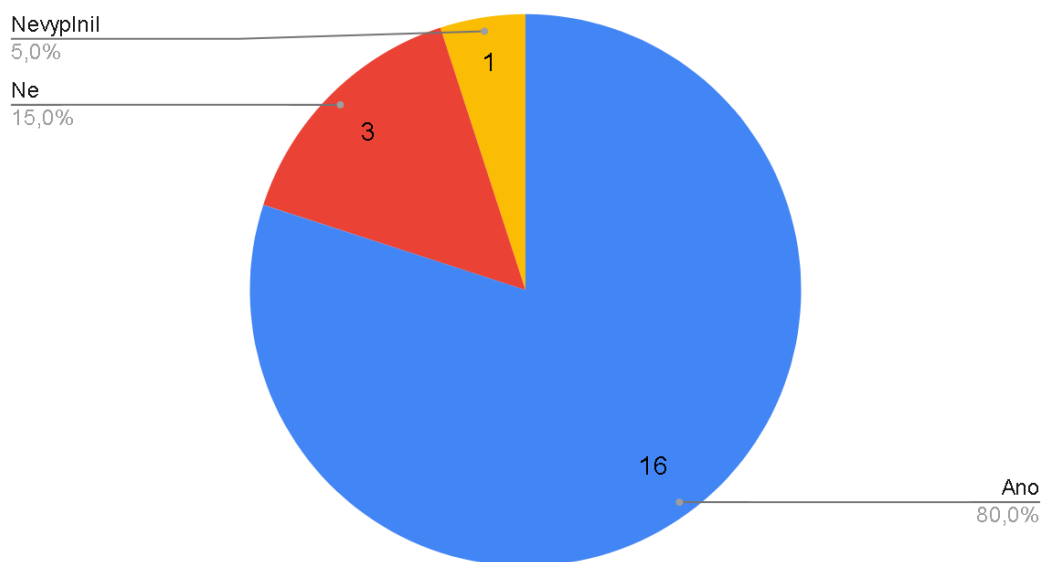
Graf č. 15 znázorňuje odpovědi respondentů na otázku, co je vedlo k trestné činnosti. Nejčastější odpověď 11, což je 52,4 %, byla že se stali součástí špatné party. Odpověď nevím označili 4 dotázaní, což je 19 %. Shodně po 2 dotázaných, což je 2krát 9,5 %, byly odpovědi drogy a rodinné důvody. Odpověď holky, uvedl 1 dotázaný, což je 4,8 %. Finanční důvody jako svou odpověď označil 1 dotázaný, což je 2krát 4,8 %.

Otázka č. 16: Porušil jste zákon vícekrát?

Porušil jste zákon vícekrát?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	16	80 %
Ne	3	15 %
Nevyplnil	1	5 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

16. Porušil jste zákon vícekrát?

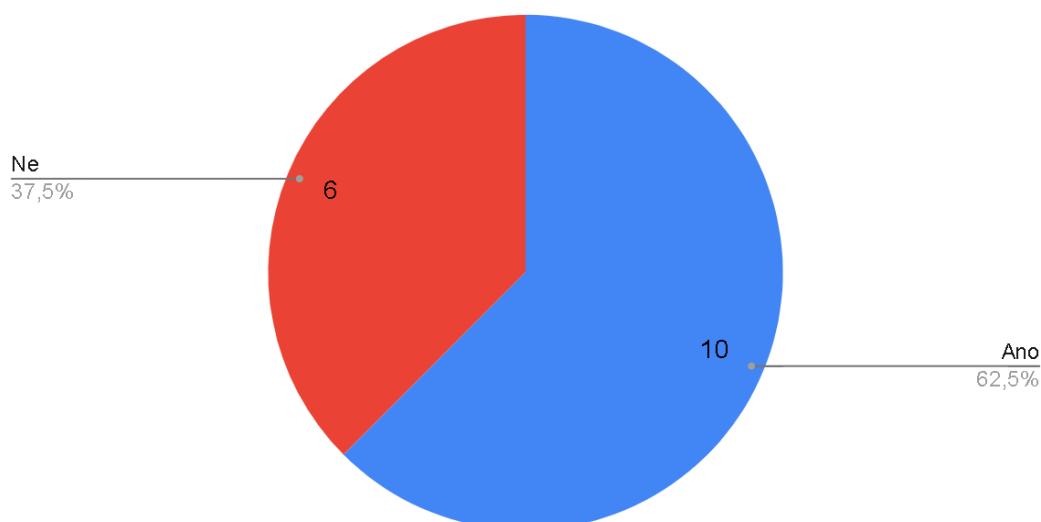
Graf č. 16 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, zda porušili zákon vícekrát. Nejčastější odpověď byla odpověď ano u 16 dotázaných, což je 80 %. Ne odpověděli 3 dotázaní, což je 15 %. Zbýlý 1 dotázaný, což je 5 %, tuto otázku nevyplnil.

Otázka č. 17: Pokud jste porušil zákon vícekrát, jednalo se vždy o stejnou trestnou činnost?

Pokud jste porušil zákon vícekrát, jednalo se vždy o stejnou trestnou činnost?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	10	62,5 %
Ne	6	37,5 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

17. Pokud jste porušil zákon vícekrát, jednalo se vždy o stejnou trestnou činnost?

Graf č. 17 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, pokud porušili zákon vícekrát, tak zda se vždy jednalo o stejnou trestnou činnost. Otázka č. 17 navazuje na předchozí č.16., tudíž odpovídalo pouze 16 z celkového počtu 20 respondentů. Ano odpovědělo 10 dotázaných, což je 62,5 %. Ne odpovědělo 6 dotázaných, což je 37,5 %.

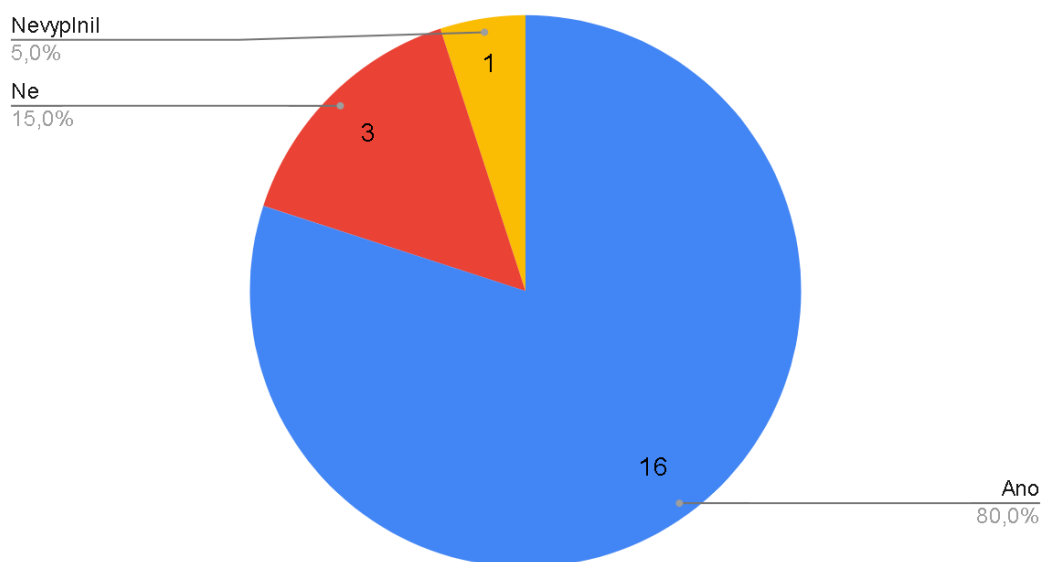

Otázka č. 18: Věděl jste, že je Vaše jednání protiprávní?

Věděl jste, že je Vaše jednání protiprávní?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	16	80 %
Ne	3	15 %
Nevyplnil	1	5 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

18. Věděl jste, že je Vaše jednání protiprávní?

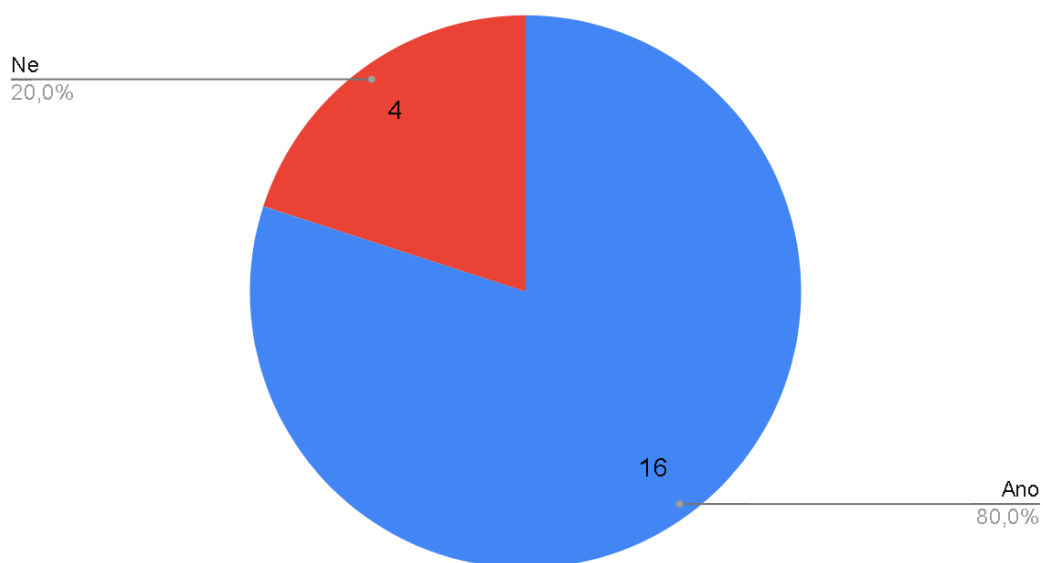
Graf č. 18 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, zda věděli, že je jejich jednání protiprávní. Ano odpovědělo 16 dotázaných, což je 80 %. Ne odpověděli 3 dotázaní, což je 15 %. Tuto otázku nevyplnil 1 dotázaný, což je 5 %.

Otázka č. 19: Litujete Vašeho chování?

Litujete Vašeho chování?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	16	80 %
Ne	4	20 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

19. Litujete Vašeho chování?

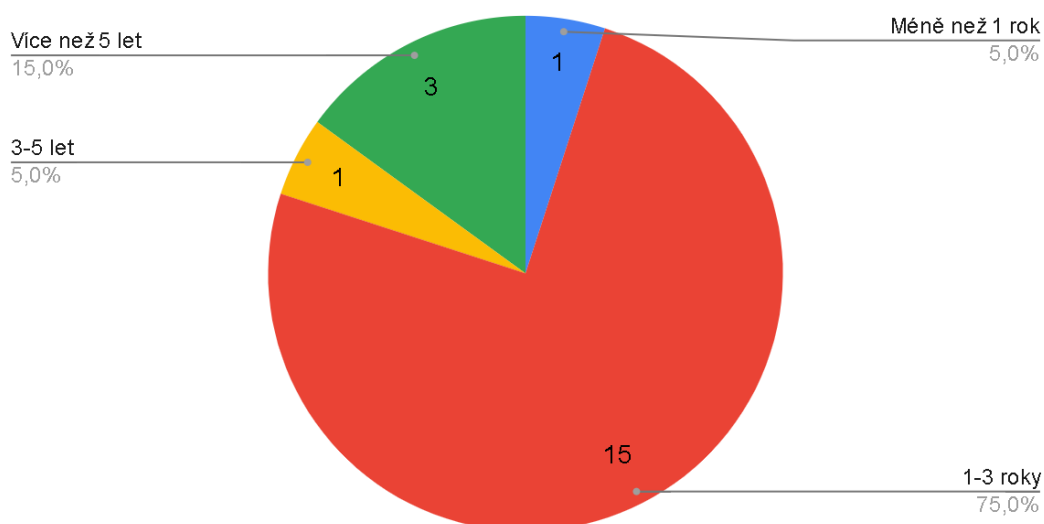
Graf č. 19 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, zda svého chování litují. Ano odpovědělo 16 respondentů, což je 80 %. Ne odpověděli zbylí 4 respondenti, což je 20 %.

Otázka č. 20: Jaká je délka výkonu trestu odnětí svobody, která Vám byla uložena?

Jaká je délka výkonu trestu odnětí svobody, která Vám byla uložena?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Méně než 1 rok	1	5 %
1-3 roky	15	75 %
3-5 let	1	5 %
Více než 5 let	3	15 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

20. Jaká je délka výkonu trestu odnětí svobody, která Vám byla uložena?

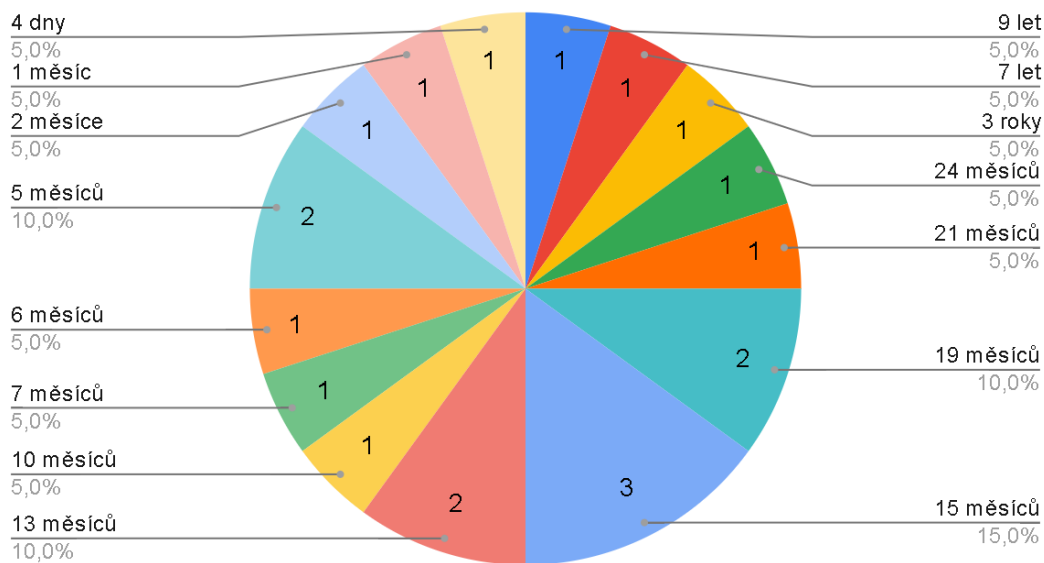
V grafu č. 20 jsou zobrazeny odpovědi respondentů na otázku, jaká délka trestu odnětí svobody jim byla uložena. Nejčastější odpovědí v 15 případech, což je 75 %, byla délka 1,3 roky. Více než 5 let jako trest odnětí svobody označili 3 dotazovaní, což je 15 %. Na otázky Méně než rok a 3,5 let, odpověděl vždy 1 dotazovaný, což je 2krát 5 %.

Otázka č. 21: Kolik let výkonu trestu odnětí svobody Vám ještě zbývá?

Kolik let výkonu trestu odnětí svobody Vám ještě zbývá?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
9 let	1	5 %
7 let	1	5 %
3 roky	1	5 %
24 měsíců	1	5 %
21 měsíců	1	5 %
19 měsíců	2	10 %
15 měsíců	3	15 %
13 měsíců	2	10 %
10 měsíců	1	5 %
7 měsíců	1	5 %
6 měsíců	1	5 %
5 měsíců	2	10 %
2 měsíce	1	5 %
1 měsíc	1	5 %
4 dny	1	5 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

21. Kolik let výkonu trestu odnětí svobody Vám ještě zbývá?

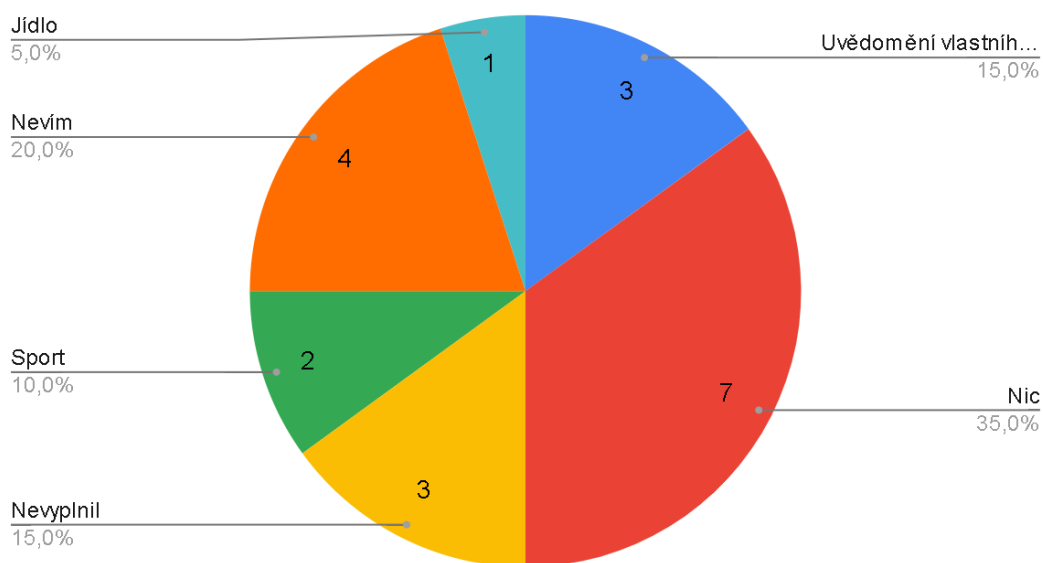
Graf č. 21 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, jak dlouhá doba ve výkonu trestu odnětí svobody jim ještě zbývá. Ve 3 případech, což je 15 %, byla odpověď 15 měsíců. Odpovědi 19 měsíců, 13 měsíců a 5 měsíců, byly označeny vždy 2 dotazovanými, což je 3krát 10 %. Odpovědi 9 let, 7 let, 3 roky, 24 měsíců, 21 měsíců, 10 měsíců, 7 měsíců, 6 měsíců, 2 měsíce, 1 měsíc a 4 dny, bylo označeno, vždy 1 dotázaným, což je tedy 11krát 5 %.

Otázka č. 22: Co hodnotíte na výkonu trestu odnětí svobody pozitivně?

Co hodnotíte na výkonu trestu odnětí svobody pozitivně?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Uvědomění vlastního chování	3	15 %
Nic	7	35 %
Nevyplnil	3	15 %
Sport	2	10 %
Nevím	4	20 %
Jídlo	1	5 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

22. Co hodnotíte na výkonu trestu odnětí svobody pozitivně?

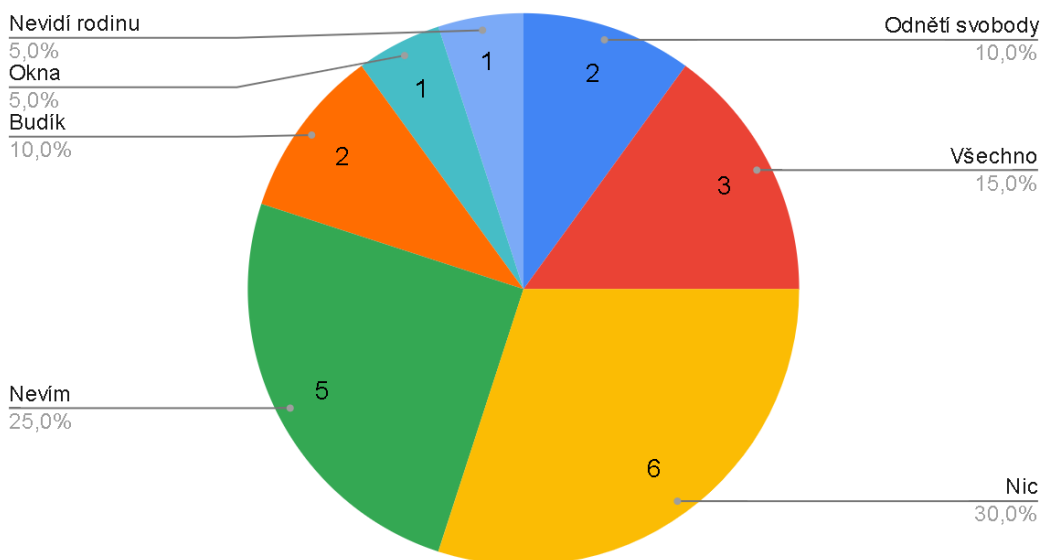
Graf č. 22 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, co vidí na výkonu trestu pozitivně. Nic odpovědělo 7 dotázaných, což je 35 %. Nevím odpověděli 4 dotázaný, což je 20 %. V 3 případech, což je 15 % byla odpověď uvědomění si vlastního chování. Odpověď sport napsali 2 dotázaní, což je 10 %. Odpověď jídlo napsal 1 respondent, což je 5 %. Tuto otázku nevyplnili 3 dotazovaní, což je tedy 2krát 15 %.

Otázka č. 23: Co hodnotíte na výkonu trestu negativně?

Co hodnotíte na výkonu trestu negativně?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Odnětí svobody	2	10 %
Všechno	3	15 %
Nic	6	30 %
Nevím	5	25 %
Budík	2	10 %
Okna	1	5 %
Nevidí rodinu	1	5 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

23. Co hodnotíte na výkonu trestu negativně?

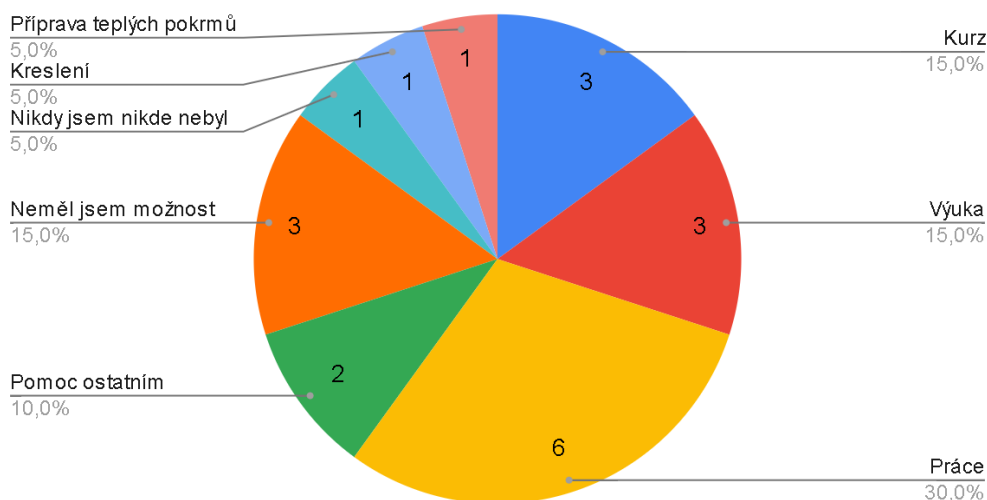
Graf č. 23 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, co hodnotí na výkonu trestu negativně. Nic odpovědělo 6 dotázaných, což je 30 %. Nevím odpovědělo 5 dotázaných, což je 25 %. Odpověď všechno označili dotázaný, což je 15 %. Odnětí svobody a budík označili vždy 2 dotázaný, což je 10 %. Odpovědi okna a nevidím rodinu napsal vždy 1 respondent, což je tedy 2krát 5 %.

Otázka č. 24: Měl jste možnost si v nápravném zařízení najít něco, co Vás naplňuje?

Měl jste možnost si v nápravném zařízení najít něco, co Vás naplňuje?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Kurz	3	15 %
Výuka	3	15 %
Práce	6	30 %
Pomoc ostatním	2	10 %
Neměl jsem možnost	3	15 %
Nikdy jsem nikde nebyl	1	5 %
Kreslení	1	5 %
Příprava teplých pokrmů	1	5 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

24. Měl jste možnost si v nápravném zařízení najít něco, co Vás naplňuje?

Graf č. 24 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, zda měli možnost v nápravném zařízení najít něco, co je naplňuje. Nejvíce dotázaných konkrétně 6, což je 30 %, odpovědělo práce. Odpovědi Kurz, Výuka, Neměl jsem možnost, označili vždy 3 respondenti, což je tedy 3krát 15 %. Pomoc ostatním napsali 2 dotázaní, což je tedy 10 %. Odpovědi příprava teplých pokrmů, kreslení a nikdy jsem nikde nebyl označil pokaždé jeden respondent, což je tedy 3 krát 5 %.

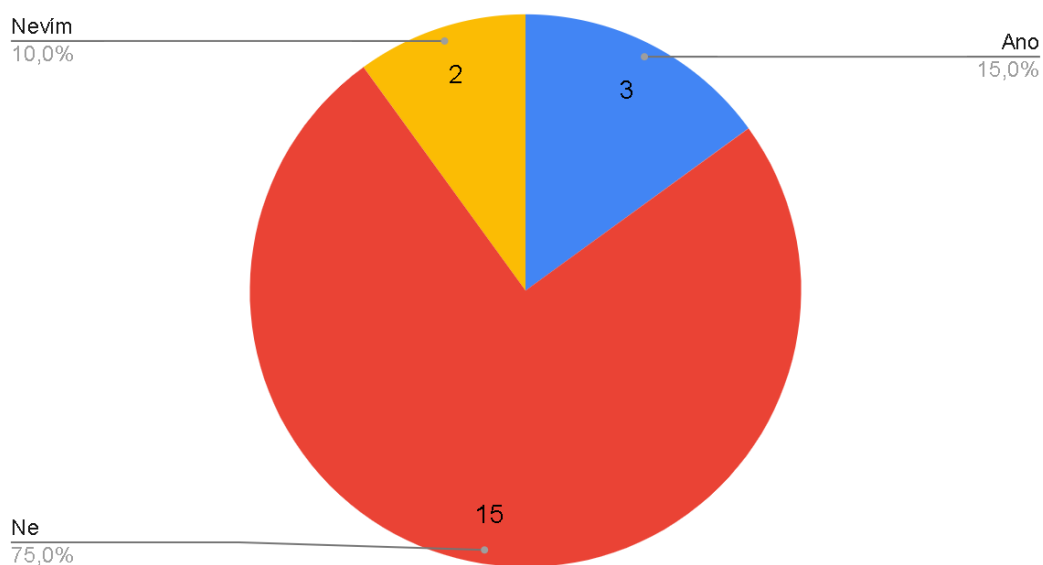

Otázka č. 25: Dopustil by jste se trestné činnosti znovu?

Dopustil by jste se trestné činnosti znovu?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	3	15 %
Ne	15	75 %
Nevím	2	10 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

25. Dopustil by jste se trestné činnosti znovu?

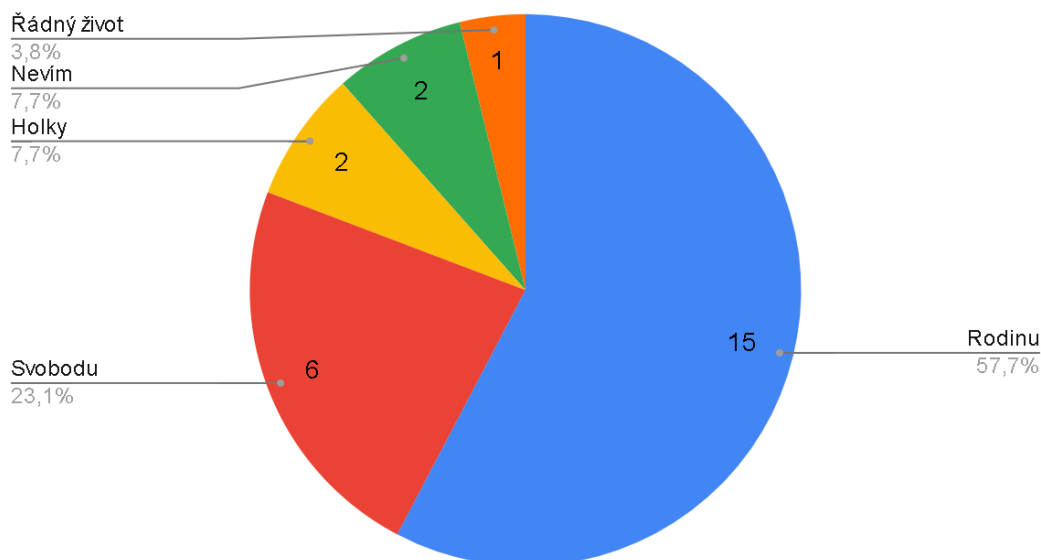
Graf č. 25 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, zda by se dopustili trestné činnosti znovu. V 15 případech, což je tedy 75 %, byla odpověď ne. Ano označili 3 dotázaní, což je 15 %. Nevím označili 2 dotázaní, což je 10 %.

Otázka č. 26: Na co se těšíte po skončení Vašeho trestu?

Na co se těšíte po skončení Vašeho trestu?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Rodinu	15	57,7 %
Svobodu	6	23,1 %
Holky	2	7,7 %
Nevím	2	7,7 %
Řádný život	1	3,8 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

26. Na co se těšíte po skončení Vašeho trestu?

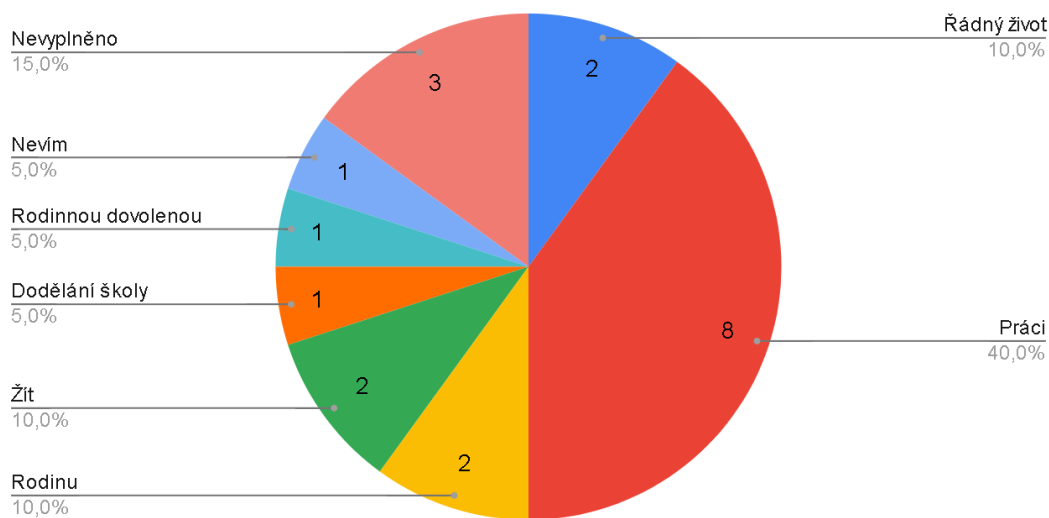
Graf č. 26 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, na co se těší po skončení výkonu jejich trestu. Nejčastější odpovědí bylo na rodinu, kdy takto odpovědělo 15 dotázaných, což je 57,7 %. Odpověď na Svobodu, napsalo 6 dotázaných, což je 23,1 %. Nevím a holky napsali, vždy 2 respondenti, což je tady 2krát 7,7 %. Opověď řádný život odpověděl 1 dotázaný, což je 3,8 %.

Otázka č. 27: Co máte v plánu po uplynutí Vašeho trestu?

Co máte v plánu po uplynutí Vašeho trestu?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Řádný život	2	10 %
Práci	8	40 %
Rodinu	2	10 %
Žít	2	10 %
Dodělání školy	1	5 %
Rodinnou dovolenou	1	5 %
Nevím	1	5 %
Nevyplněno	3	15 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

27. Co máte v plánu po uplynutí Vašeho trestu?

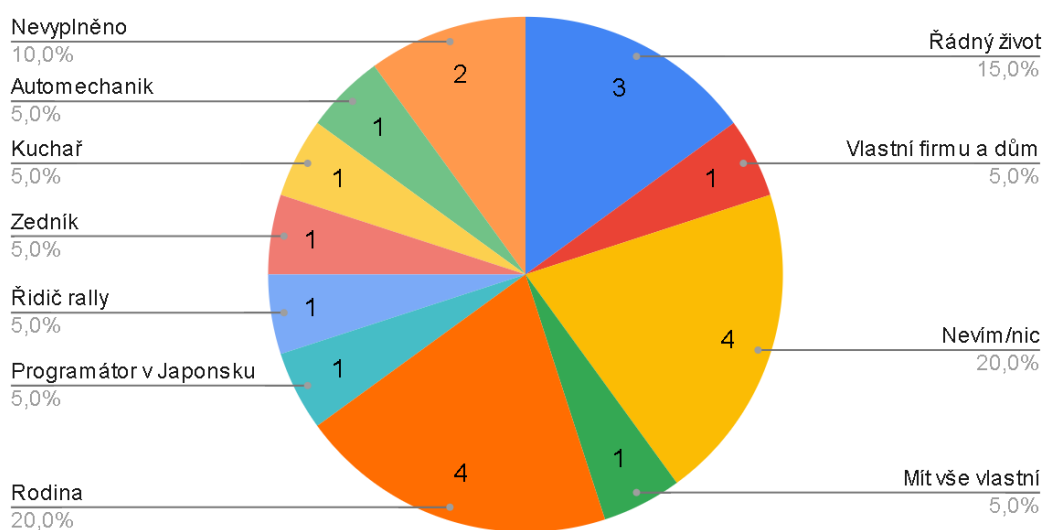
Graf č. 27 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, co mají v plánu po uplynutí jejich trestu. Práce byla odpověď 8 dotázaných, což je 40 %. Rodinu, řádný život a žít odpověděli vždy 2 dotázaný, což je tedy 3krát 10 %. Odpovědi nevím, rodinnou dovolenou a dodělání školy napsal vždy 1 dotázaný, což je 3krát 5 %. Tuto otázku nevyplnili 3 dotázaný, což je 15 %.

Otázka č. 28: Máte nějaký svůj dlouhodobý životní cíl? Čeho chcete v životě dosáhnout?

Máte nějaký svůj dlouhodobý životní cíl? Čeho chcete v životě dosáhnout?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Řádný život	3	15 %
Vlastní firmu a dům	1	5 %
Nevím/nic	4	20 %
Mít vše vlastní	1	5 %
Rodina	4	20 %
Programátor v Japonsku	1	5 %
Řidič rally	1	5 %
Zedník	1	5 %
Kuchař	1	5 %
Automechanik	1	5 %
Nevyplněno	2	10 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

28. Máte nějaký svůj dlouhodobý životní cíl? Čeho chcete v životě dosáhnout?

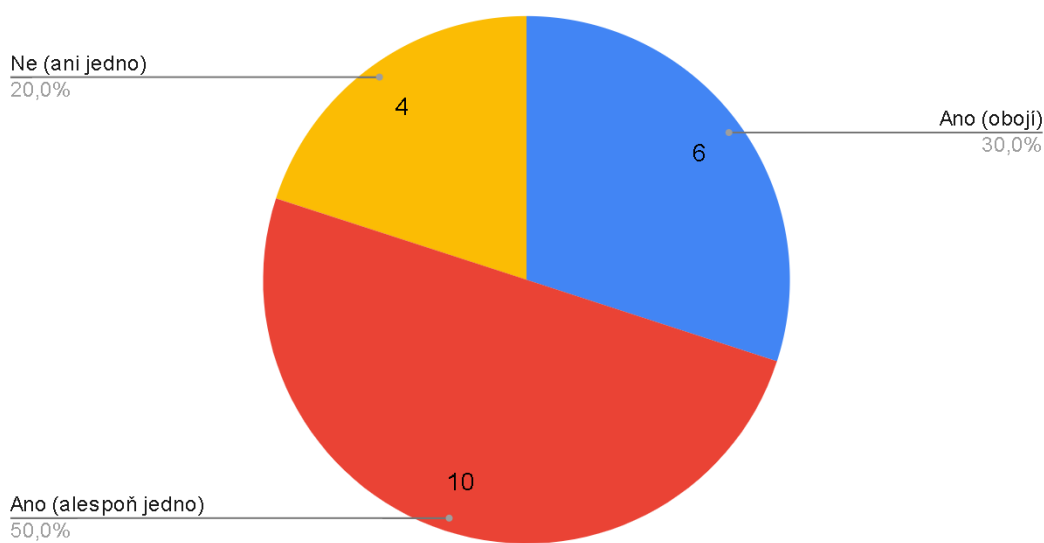

Graf č.28. zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, zda mají nějaký životní cíl, kterého chtějí dosáhnout. Odpovědi jako rodina a nevím/nic napsali pokaždé 4 dotázaný, což je tedy 2krát 20 %. Řádný život napsali 3 dotázaní, což je 15 %. Odpovědi jako vlastní firmu a dům, mít vše vlastní, programátor v Japonsku, řidič rally, zedník, kuchař, automechanik napsal vždy 1 dotázaný, což je tedy 7krát 5 %. Tato otázka nebyla vyplněna 2 dotazovanými, což je 10 %.

Užívání drog a alkoholu u jednotlivých odsouzených	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano (obojí)	6	30 %
Ano (alespoň jedno)	10	50 %
Ne (ani jedno)	4	20 %

Zdroj: autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Užívání drog a alkoholu u jednotlivých odsouzených

Tento graf. zobrazuje detailní verzi odpovědí na otázky č. 6 a 9, kdy znázorňuje, kolik respondentů přišlo do styku s alkoholem, drogami nebo obojím. Výsledek je následující. Největší skupina, která čítá 10 dotázaných, což je tedy 50 % označila, že užívali alkohol nebo drogy, 2. největší skupina čítající 6 osob, což je tedy 30 % užívala obojí a zbylí 4 dotázaní, což je 20 % neužívali nic. Celkem užívalo alkohol nebo drogy 16 dotázaných, což je 80 %.

3. 4 Závěry dotazníkového šetření

Výzkum byl proveden, pomocí kvantitativní metody, kdy byl ke sběru dat použit dotazník, na který dotazovaní mladiství, kteří byli pravomocně odsouzeni odpovídali anonymně a dobrovolně. Zkoumaný vzorek tvořilo 20 osob, které byly jako mladiství pravomocně za své jednání odsouzeni. Na základě analýzy provedené dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, zda stanovené hypotézy byly potvrzeny nebo vyvráceny.

H1.: Domnívám se, že důvodem páchaní trestné činnosti mladistvými mohou být faktory zastoupené primárně v rodinném prostředí, jako jsou neúplné rodiny, nadužívání alkoholu rodiči, nevyzrálé osobnosti rodičů a jejich samotná trestná činnost.

(Výsledky dat, jsou použity z otázek č. 2.3.4.5.8.10.11.15.).

Na základě analýzy dotazníkového šetření bylo zjištěno, že 10 respondentů z celkových 20 vyrůstali s oběma rodiči. Druhá polovina dotázaných odpovědělo takto, 4 dotázaní vyrůstali pouze s jedním z rodičů, 3 s adoptivní/pěstounskou rodinou. Poslední 2 prošli výchovným zařízením, kdy jeden z nich nejdříve vyrůstal s prarodičem, ale poté byl do nápravného zařízení umístěn. Na otázku č. 3 odpovědělo 13 dotázaných, že nebyli vychováni za pomoci fyzických trestů. Na zbylých 7 byla tato výchova praktikována. Na otázku č. 4, zda se někdo z rodiny dopustil protiprávního nebo proti společenského chování, odpovědělo 12 respondentů že ne, 7 že ano, 1 dotázaný odpověď nevyplnil. Na otázku č. 4 přímo navazuje otázka č. 5, zda byli členové rodiny za toto jednání odsouzeni, kdy všech 7 respondentů odpovědělo že ano. Na otázku č. 8, zda někdo z rodiny nadměrně pil alkohol, odpovědělo 16 dotazovaných že ne, ano odpověděli 3 dotazovaní, 1 dotazovaný odpověděl, že neví. K otázce č. 10, zda byl někdo z rodiny uživatelem drog, byly odpovědi 12 dotazovaných že ne, zbylých 8 uvedlo že ano. V otázce č. 11, zda měli ve škole sníženou známku z chování, odpovědělo 14 dotázaných že ano a zbylých 6 ne. V poslední otázce, která spadá do okruhu otázek týkající se okolí, ve kterém mladiství vyrůstal, je otázka č.15., kde se dotazují, co je respondenty k trestné činnosti vedlo, kdy 11 odpovědí bylo, že se stali členy špatné skupiny, 4 důvod nevěděli, 2 označili rodinné důvody, 2 odpověděli, že je k tomu vedly drogy, 1 finanční důvody a posledního holky.

Z jednotlivých odpovědí na stanovené otázky lze vypožorovat, že prostředí ač už se jedná o blízké rodinné příslušníky, výchovná zařízení nebo přátelé, tak má určitý vliv na to, že páchají trestnou činnost.

H2: Vzhledem k tomu, že se jedná o mladistvé pravomocně odsouzené k výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „VTOS”), lze usuzovat na recidivující jedince, kteří před umístěním do VTOS opakovaně páchali trestné činy.

(Hodnocení této otázky, byl použit z dat z otázek č. 12.13.14.16.17.18.)

Vyhodnocením otázky č. 12 bylo zjištěno, že se již dříve protiprávního nebo proti společenského chování dopustilo 9 dotazovaných a 11 odpovědělo že ne. Otázka č. 13 čeho protiprávního nebo proti společenského se dotazovaní dopustili má volnou odpověď, kdy 7 odpovědělo krádež, 6 el paso, 2 vraždu, 1 ublížení na zdraví, 1 poškozování cizí věci, 1 tvrdil, že ničeho a 2 na otázku neodpověděli. Na otázku č. 14, za jakou trestnou činnost jsou dotazovaní ve výkonu trestu, bylo vyhodnoceno 25 odpovědí a to trestná činnost násilná 9, majetková 6, drogy 5, maření 2, mravnostní 1 a dva respondenti nevěděli, za co ve výkonu jsou, 3 respondenti spáchali více skutků. Otázka č. 16 se zaměřuje na to, zdali dotazovaní porušili zákon víckrát a 16 respondentů odpovědělo ano, 3 ne a 1 otázku nevyplnil. Otázka č. 17 navazuje na předchozí otázku, kdy záměrem je zjistit, zda se pokaždé jednalo o stejnou trestnou činnost, na tuto otázku odpovídalo 16 respondentů, kdy ano odpovědělo 10 dotázaných, ne bylo označeno v 6 případech. Otázka č. 18 zjišťuje, zda si dotázaní uvědomovali, že je jejich jednání protiprávní, kdy ano bylo jako odpověď označeno v 16 případech, ne ve 3, a 1 dotazovaný tuto otázku nevyplnil.

Na základě vyhodnocení otázek, kdy ve stěžejní otázce, která se týká opakování nebo spáchání více trestných činů, odpovídá 16 respondentů, že již několikrát zákon porušili. Lze tedy na základě vyhodnocení výsledků potvrdit, že nebylo zjevně jiného řešení, než dotazované do nápravného zařízení umístit.

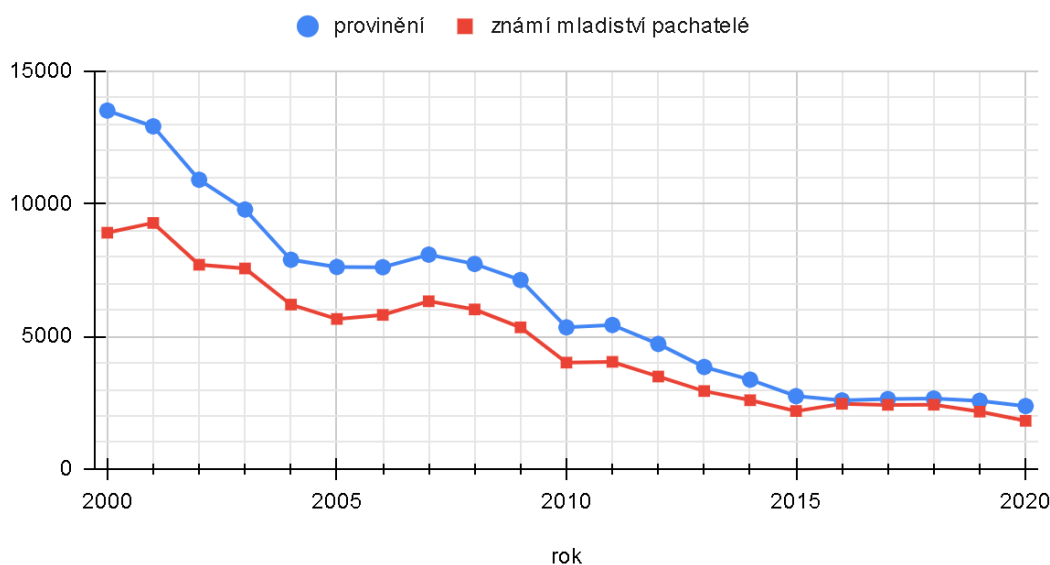
H3.: Domnívám se, že trestná činnost mladistvých odsouzených k VTOS je převážně zatížena polytočíkomanskou historií. (Hodnocení této otázky vycházelo z dat otázek č.6.7.9.29)

Vyhodnocením otázky č. 6 bylo zjištěno, že 10 dotázaných alkohol neužívá, 8 užívá a 2 užívají příležitostně. Další otázka č. 7 přímo navazuje na předchozí otázku, kde odpovídalo 10 dotázaných, kde odpovědi byly: V 6 letech začal pít alkohol 1 dotázaný, V 12 letech začali pít 4 respondenti, Ve 13 letech začali pít alkohol 2 respondenti, V 15 letech začali pít alkohol 3 respondenti. V otázce č. 9, ohledně užívání drog odpověď ano označilo 12 dotázaných a 8 dotázaných označilo odpověď Ne. Podle grafu č. 29 užívalo alkohol nebo drogy 80 % dotázaných.

Výsledek zkoumání, jednotlivých otázek je, že minimálně více než ¾ dotázaných v mladém věku přišla v nějaké míře do styku s alkoholem nebo drogami.

3. 5 Statistiky

Vývoj kriminalistiky mladistvých v letech 2000-2020

Graf č. 1: Vývoj kriminalistiky mladistvých v letech 2000-2020⁶²

⁶² Kriminalita: Statistické přehledy kriminality. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
provinění	13507	12913	10901	9779	7886	7614	7605	8079	7728	7123	5339
známí mladiství pachatelé	8905	9273	7698	7558	6197	5654	5808	6322	6014	5339	4010

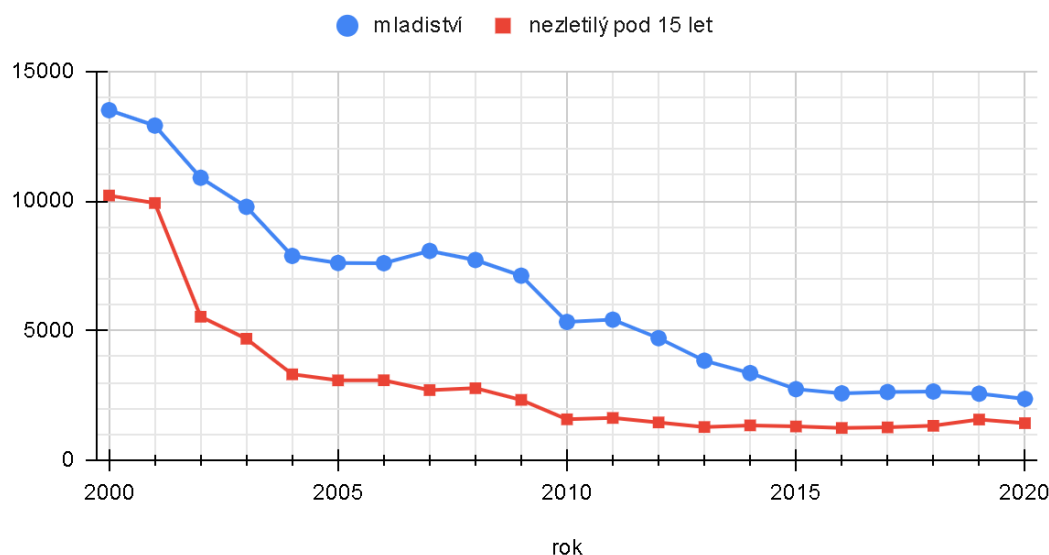

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
provinění	5427	4713	3845	3367	2747	2585	2636	2656	2572	2372
známí mladiství pachatelé	4038	3486	2939	2593	2186	2458	2418	2423	2163	1817

Tabulka s daty ke grafu č. 1: Vývoj kriminalistiky mladistvých v letech 2000-2020⁶³

Na tomto grafu porovnávám trestní činnost mladistvých a nezletilých do 15 let. U obou křivek je od roku 2002 vidět značný pokles. U osob mladších 15 let tato klesající tendence od roku 2010 spíše stagnuje a v období posledních pěti let dochází k nepatrnému nárůstu. Tímto mírným nárůstem bych chtěl podpořit svoji úvahu de lege ferenda, která pojednává o snížení věkové hranice z dosavadních 15 let na 14 let. Myslím si, že toto snížení věkové hranice by mohlo vést k poklesu trestnosti mladistvých.

Porovnání trestní činnosti mladistvých 15-18 let a nezletilých do 15 let

Graf č. 2: Porovnání trestní činnosti mladistvých 15-18 let a nezletilých do 15 let⁶⁴

⁶³ Kriminalita: Statistické přehledy kriminality. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

⁶⁴ Kriminalita: Statistické přehledy kriminality. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
mladiství	13507	12913	10901	9779	7886	7614	7605	8079	7728	7123	5339
nezletilí	10216	9926	5541	4692	3319	3086	3090	2710	2783	2333	1584

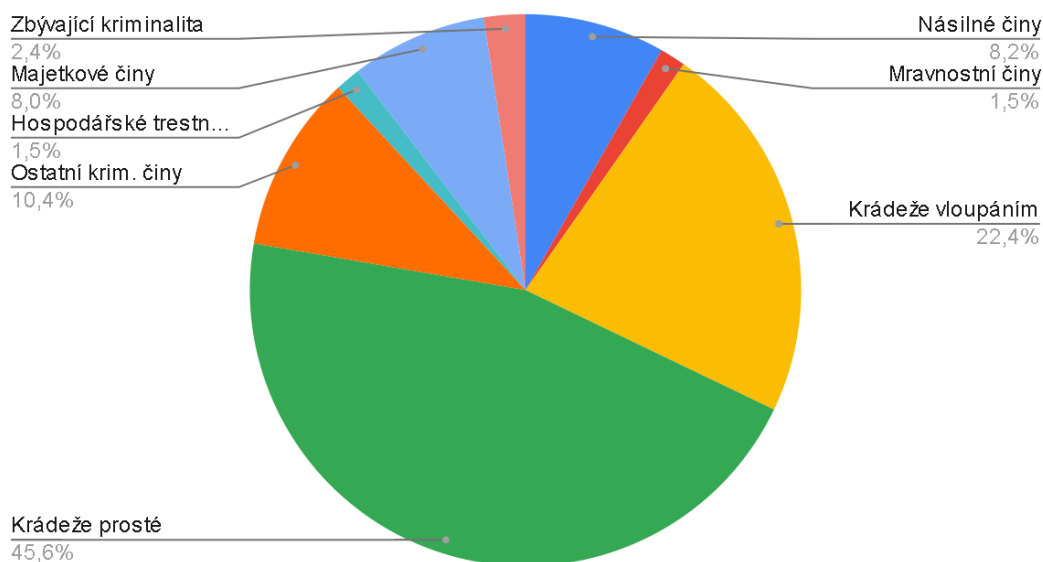

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
mladiství	5427	4713	3845	3367	2747	2585	2636	2656	2572	2372
nezletilí	1636	1463	1286	1350	1308	1250	1273	1334	1575	1435

Tabulka s daty ke grafu č. 2: Porovnání trestní činnosti mladistvých 15-18 let a nezletilých do 15 let⁶⁵

Bohužel při pohledu na graf č. 3 a graf č. 4 můžeme vidět, že přestože celkový počet provinění za posledních 20 let klesá, brutalita činů narůstá.

Trestněprávní jednání mládeže 2000

Graf č. 3: Trestněprávní jednání mládeže v roce 2000⁶⁶

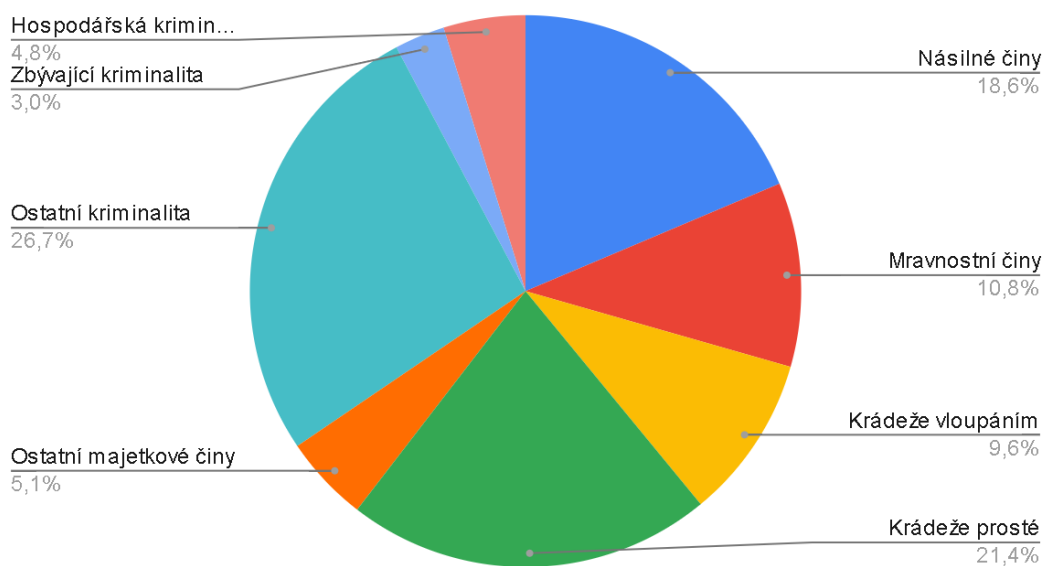
⁶⁵ Kriminalita: Statistické přehledy kriminality. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

⁶⁶ Kriminalita: Statistické přehledy kriminality. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

Trestný čin	Počet
Násilné činy	1111
Mravnostní činy	204
Krádeže vloupáním	3024
Krádeže prosté	6157
Ostatní krim. činy	1404
Hospodářské trestné činy	199
Majetkové činy	1079
Zbývající kriminalita	329

Tabulka s daty ke grafu č. 3: Trestněprávní jednání mládeže v roce 2000⁶⁷

Trestněprávní jednání mládeže 2020

Graf č. 4: Trestněprávní jednání mládeže v roce 2020⁶⁸

⁶⁷ Kriminalita: Statistické přehledy kriminality. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

⁶⁸ Kriminalita: Statistické přehledy kriminality. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

Trestný čin	Počet
Násilné činy	442
Mravnostní činy	256
Krádeže vloupáním	228
Krádeže prosté	508
Ostatní majetkové činy	120
Ostatní kriminalita	634
Zbývající kriminalita	70
Hospodářská kriminalita	114

Tabulka s daty ke grafu č. 4: Trestněprávní jednání mládeže v roce 2020⁶⁹

K nejvyššímu nárůstu kriminálních činů, v porovnání roku 2000 a 2020, patří složka ostatních kriminálních činů společně se složkou násilných činů. K největšímu snížení dochází v krádežích prostých, ale i krádežích vloupáním.

3. 6 Úvaha de lege ferenda

Na základě výše provedeného výzkumu vyplynulo, že mladiství jenž jsou odsouzeni v nápravném zařízení, bohužel, vykazovali jisté známky špatného chování již dříve a nešlo ve většině případech o prvotní prohřešek. To že v budoucnosti bude problém, mohlo být na jednotlivcích vyzorováno, již třeba užíváním návykových látek nebo alkoholu, špatné známce chování nebo drobných krádežích. Ve většině případech si uvědomovali, že to co dělají je špatně, ale přesto muselo dojít k jejich potrestání v podobě výkonu trestu. Otázkou je zda-li se tomu dá předejít. To že zákon funguje je dokázáno tím, že k odsouzení mladistvých za jejich jednání došlo. Naskytá se otázka, jestli by se něco změnilo v případě, že by došlo ke snížení věkové hranice ze současných 15 let níže. Nebo častější intervence sociálních pracovníků v problémových rodinách, kde by se mohlo předpokládat, vzhledem k rodinnému zázemí, že to není ideální pro mladého člověka a může to v budoucnu být problém. Konstatovat lze, že současné nastavení legislativy v této problematice je relativně v pořádku. Snad jediné, co lze vidět za problém je chování bez respektu a to například k učitelům, kteří se na výchově a vzdělání podílejí. V celé věci spatřuji jako důležitou prevenci a v případě, že

⁶⁹ Kriminalita: Statistické přehledy kriminality. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

dochází k varovným signálům například zhoršení prospěchu a známek z chování nebo změnu chování je nutné na toto všechno adekvátně reagovat. Vzhledem ke skutečnosti, že si svoje protiprávní jednání uvědomuje více než polovina dotazovaných, což také navazuje na další grafy trestné činnosti mládeže a dětí pod 15 let. Na základě tohoto zjištění lze uvažovat případném snížení trestní hranice. Nastavenou hranicí lze předpokládat, že v tomto věku je již tato osoba schopna rozpoznat ve většině případech, co se nesmí a dokáže ovládat svoje jednání. Jak jsem již uvedl v kapitole o historickém vývoji, platila na našem území legislativa, která trestní věkovou hranici stanovovala na 14 let. Vzhledem k současné právní úpravě ZSM, kterou považuji za velmi propracovanou legislativu, která by ovšem, dle mého názoru, mohla dostát změn ohledně snížení trestní věkové hranice. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže vychází, co se týká věkové hranice, z trestního zákoníku, který ve své původní verzi z roku 2009 hranici trestnosti na 14 let měl. Vzhledem k nesouhlasu některých expertů i politických stran, bylo v roce 2009 odsouhlasena novela trestního zákoníku, která dolní trestní hranici upravila na dnešních 15 let. Domnívám se, že dnešní generace nezletilých jedinců dospívá o poznání rychleji, zejména díky současným vlivům technologie (např. masmédiá, internet), dostupnosti služeb, individuálnější přístupu výchovného činitele k jedinci. Sám předseda vlády v roce 2019 uvedl následující⁷⁰: „Jsem pro snížení hranice trestní odpovědnosti na 14 let“. „V Německu, Rakousku a na Slovensku mají hranici trestní odpovědnosti shodně 14 let. Měli bychom ji mít stejnou jako okolní státy. Nejnižší v EU ji mají v Anglii deset a ve Skotsku dokonce osm let,“ dodal. Co se dolní trestní hranice států EU, tak je sice nižší, ale přihlíží se k závažnosti trestného činu.

---

⁷⁰ JANOUŠEK, A a V JANOUŠ. Za mříže už od 14 let. Poslanci chtějí nižší hranici trestní odpovědnosti. *IDnes.cz: Zpravodajství* [online]. 5.9.2019 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/kriminalita-mladistvych-nasili-snizeni-pravni-odpovednosti.A190904_111059_domaci_blj

Závěr

Jak jsem již uvedl v úvodu, téma trestní odpovědnost mladistvých jsem si nevybral z důvodu, abych nějakým způsobem hledal vyloženou chybu v právním systému. Celou práci jsem zaměřil spíše na to, jak celý systém funguje. Vzhledem k první kapitole, kde popisuji vývoj zákona odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a zaobírám se soudnictvím ve věcech mládeže, kde jsem se zaměřil na právní úpravu, která byla platná za první republiky a vyvíjela se do současné platné podoby. Uvedl bych, že následující změnu zákona v 50 letech 20 století vnímám jako krok zpět. Vzhledem k tomu, že jsme se k obdobnému systému soudnictví vrátili současným platným zákonem o soudnictví ve věcech mládeže. Při analýze jsem se snažil poukázat na to, že tato problematika se z velké části pojí s psychologií. Snažím se vysvětlit rozdíl mezi přičetností a nepřičetností, ale i specifikum celého institutu provinění, které svými znaky poukazuje na rozdíl mezi řešením protiprávního jednání osob mladistvých a dospělých a samotným následkem. Jak se posuzuje trest, který mladistvému provinilci ukládá soud, dále pak jaké druhy opatření je možné mladistvému uložit. Statistické údaje jsem zaměřil na poslední dvacet let, kdy jsem poukázal na vývoj kriminality před a po začátku účinnosti současného zákona ZSM.

Ve druhé kapitole, která obsahuje praktickou část mé bakalářské práce, je stěžejní částí kvantitativní výzkum, který byl proveden pomocí dotazníkového šetření. V rámci tohoto výzkumu, byly stanoveny 3 základní hypotézy, na jejichž základě byl celý dotazník rozvržen do 28 otázek. Vyhodnocením dotazníkového šetření bylo zjištěno, že okolí, ve které mladiství vyrůstá, má na jeho protiprávní jednání určitý vliv. Takto je ovlivněn nejen rodinou ale i kamarády. Dále bylo vyhodnoceno, že mladiství, kteří byli odsouzeni se ve většině případech neprovinili poprvé, ale už v mladém věku užívali alkohol nebo drogy. V poslední části jsem pomocí grafů znázornil proměnu provinění, které se mladiství dopouštěli v roce 2000 a v roce 2020. Dle dostupných informací celkově došlo k úbytku kriminality, ale zvýšila se jejich samotná brutalita, což dokazuje na nárůst násilných trestných činů. Dále jsem v grafech dal do souvislosti trestnou činnost mladistvých a nezletilých pod 15. Závěrem uvádím, že co se týká ZSM, jde vzhledem k závažnosti problematiky o poměrně povedený právní předpis.

Seznam použité literatury

Knihy a monografie

ELIÁŠ, J. *Právní postavení mládeže v Československé socialistické republice*. Praha: Academia, 1966.

COUFALOVÁ, B. *Efektivita sankcionování mladistvých*. Nakladatelství Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-131-1.

JELÍNEK, J. a D. MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Linde Praha a.s, 2004. ISBN 80-7201-493-5.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 5. vydání. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-120-5.

KRATOCHVÍL, V. *Trestní právo hmotné: Obecná část*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2.

KRATOCHVÍL, V. a P. ŠTURMA. *Trestní právo hmotné: obecná část: Právnícká učebnice*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2.

LANGMEIER, J. a D. KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie: 2., aktualizované vydání*. Grada, 2006. ISBN 978-80-N247-1284-0.

MIŘIČKA, A. a O. SCHOLZ. *Trestní soudnictví nad mládeží*. Praha: Československý kompas, 1932

ŠÁMAL P., H. VÁLKOVÁ, A. SOTOLÁŘ a M. HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0.

ŠÁMAL P., H. VÁLKOVÁ, A. SOTOLÁŘ, M. HRUŠÁKOVÁ, a M. ŠÁMALOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže.: Komentář.* 3. vydání. C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-350-9.

TANENHAUSE, D. S. *Juvenile Justice in the Making.* New York, United States: Oxford University Press, 2004. ISBN 9780195160451

TRUHLÁŘOVÁ, Z. a M. SMUTEK. *Riziková mládež v současné společnosti.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-044-2.

VÁLKOVÁ, H. *Trestní zákonodárství nad mládeží v historické a srovnávací perspektivě.* Leges, 1992. ISBN 80-85638-00-2.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří.* Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VICHEREK, R. *Jak „trestat“ děti a trestně neodpovědné mladistvé: Trestněprávní revue.* C.H. Beck, 2016. ISBN 1213-5313

ZEZULOVÁ, J. *Trestní zákonodárství nad mládeží.* Brno: PF MU, 1997. ISBN 80-210-1643-4

ŽATECKÁ, E., HRUŠÁKOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-848-2

ÚZ 1389 - *Trestní předpisy.* Sagit, 2020. ISBN 978-80-7488-424-5.

Právní předpisy

Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě.

Zákon č.140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Elektronické dokumenty a média

ČTK, lus. *Hospodářské noviny: Trestní odpovědnost od 15 let zřejmě zůstane. Podpořil ji i Senát.* [online]. Copyright, 2009 [cit. 2021-03-22]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-37889900-trestni-odpovednost-od-15-let-zrejme-zustane-podporil-ji-i-senat>

JANOUSEK A. a V. JANOUS. Za mříže už od 14 let. Poslanci chtějí nižší hranici trestní odpovědnosti. *IDnes.cz: Zpravodajství* [online]. 5.9.2019 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/kriminalita-mladistvych-nasili-snizeni-pravni-odpovednosti.A190904_111059_domaci_blj

Kriminalita: Statistické přehledy kriminality. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

Zákony pro lidi: Zákon č. 218/2003 Sb. [online]. © AION CS [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

Přílohy

Věznice
Všehrady 26
430 01 Všehrady

Žádost o spolupráci - ve věci **dotazníkové šetření k bakalářské práci**

Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění dotazníku s mladistvými, kteří jsou ve Vašem zařízení ve výkonu trestu. Jedná se o dotazník na téma Trestní odpovědnost mladistvých, který je zároveň i tématem mé bakalářské práce na Vysoké škole evropských a regionálních studií, sídlem v Českých Budějovicích. Dotazníkové šetření je stěžejní součástí praktické části bakalářské práce. Onen dotazník, který obsahuje 28 otázek zasilám v příloze s touto žádostí.

Předem děkuji za spolupráci.

S pozdravem a přáním hezkého dne,

Jakub Pánek

Dotazník pro mladistvé pachatele

Formulář pro analýzu do bakalářské práce na téma: "Trestní odpovědnost mladistvých" (Povinné otázky jsou označeny hvězdičkou, vybranou odpověď zakřížkujte, do otázek bez možností vepište vlastní odpověď)

1. Kolik Vám je let? *

15 let

16 let

17 let

2. S kým jste vyrůstal? *

S oběma rodiči vlastními

Pouze s jedním rodičem vlastním

S jedním z rodičů a jeho partnerem (nevlastní matka/otec)

S adoptivní/pěstounskou rodinou

Prošel jsem výchovným zařízením

Jiné: _____

3. Byl jste vychovávaný fyzickými tresty? *

Ano

Ne

4. Dopustil se někdo z Vaší rodiny protiprávního nebo protispolečenského jednání? *

Ano

Ne

5. Byl za toto jednání potrestán? (např. odnětí svobody, veřejně prospěšné práce)

Ano

Ne

6. Pijete alkohol?*

Ano

Ne

7. V kolika letech jste začal pít alkohol?

Vaše odpověď: _____

8. Pil některý z Vašich rodičů nadměrně alkohol? *

Ano

Ne

9. Jste nebo byl jste uživatelem drog? (včetně marihuany) *

Ano

Ne

10. Byl nebo je někdo z Vaší rodiny uživatelem drog? *

Ano

Ne

11. Měl jste na základní škole sníženou známku z chování? *

Ano

Ne

12. V kolika letech jste se poprvé dopustil protiprávního nebo protispolečenského jednání? (např. drobné krádeže, ubližování zvířatům)

*

Ano

Ne

13. Čeho protiprávního nebo protispolečenského jste se konkrétně dopustil?

Vaše odpověď: _____

14. Za jakou trestnou činnost jste právě nyní ve výkonu testu? *

Majetková

Mravnostní

Násilná

Drogy

Jiné: _____

15. Co Vás vedlo ke spáchání trestné činnosti? *

- Finanční důvody
- Rodinné důvody
- Stal jsem se součástí špatné skupiny
- Jiné: _____

16. Porušil jste zákon vícekrát? *

- Ano
- Ne

17. Pokud jste porušil zákon vícekrát, jednalo se vždy o stejnou trestnou činnost? *

- Ano
- Ne

18. Věděl jste, že je Vaše jednání protiprávní? *

- Ano
- Ne

19. Litujete Vašeho chování?*

Ano

Ne

20. Jaká je délka aktuální výkonu trestu odnětí svobody, která Vám byla uložena?*

Méně než 1 rok

1-3 roky

3-5 let

Více než 5 let

21. Kolik let výkonu trestu odnětí svobody Vám ještě zbývá?*

Vaše odpověď: _____

22. Co hodnotíte na výkonu trestu odnětí svobody pozitivně?*

Vaše odpověď: _____

23. Co hodnotíte na výkonu trestu odnětí svobody negativně?*

Vaše odpověď: _____

24. Měl jste možnost si v nápravném zařízení najít něco, co Vás naplňuje?*

- Kurz
- Výuka
- Práce
- Pomoc ostatním
- Neměl jsem možnost
- Jiné: _____

25. Dopustil byste se znovu trestné činnosti?*

- Ano
- Ne

26. Na co se těšíte po skončení Vašeho trestu?*

Vaše odpověď: _____

27. Co máte v plánu po uplynutí Vašeho trestu?*

Vaše odpověď: _____

28. Máte nějaký svůj dlouhodobý životní cíl? Čeho chcete v životě dosáhnout?*

Vaše odpověď: _____